PRESES APSKATS

23.10.2026

Sagatavoja:
Uzziņu un informācijas centrs
Latvijas Nacionālā bibliotēka

Preses apskatā:
Kultūras iestāžu vadītāji ceļ trauksmi par darbinieku atalgojumu; Oktobra pasākumi LNB; Gatavošanās 2027. gada Latvijas Literatūras gada balvas (LaLiGaBa) pasniegšanai; Ikšķiles bibliotēkā atklāta rakstniecei Norai Ikstenai veltīta lasītava; LU bibliotēkā aplūkojama Friča Forstmaņa izstāde par Zviedrijas latviešu dzīvi trimdā u.c. bibliotēku aktualitātes.

Žurnāla "APSKATS. ARHITEKTŪRA BŪVNIECĪBA DIZAINS" oktobra numurā publicēts Jāņa Dripes raksts "Ziemeļu arhitektūras leģenda Sīgurds Leverencs".

Preses apskatā iekļauti raksti no Latvijas centrālajiem un reģionālajiem laikrakstiem.

Negrib būt pēdējie

Kultūras iestāžu vadītāji ceļ trauksmi par darbinieku atalgojumu

Atis Rozentāls

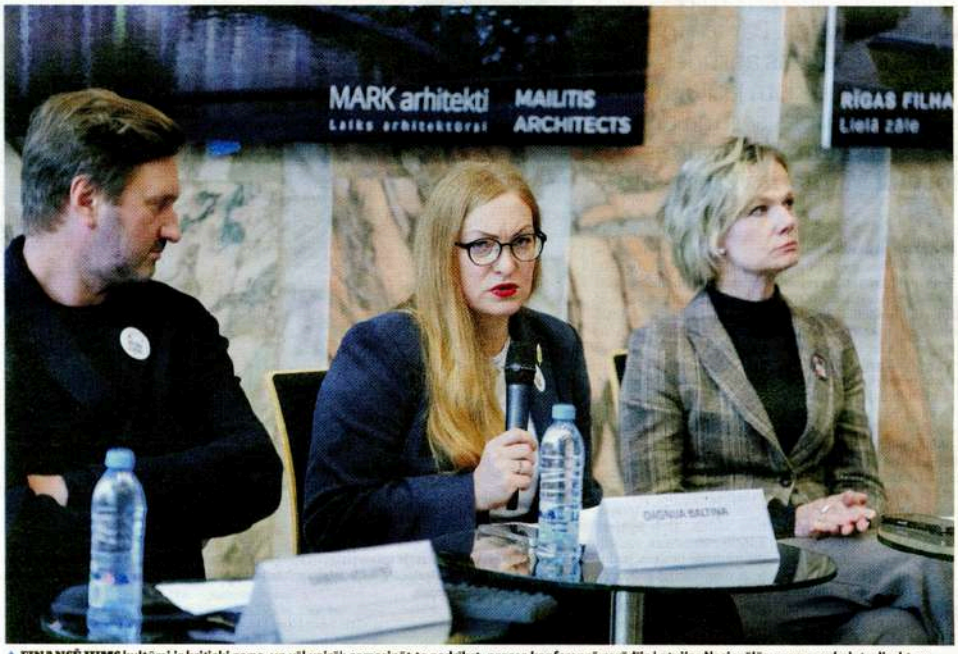

▲ **FINANSĒJUMS** kultūrai ir kritiski zems, un vēl vairāk samazināt to nedrīkst, preses konferencē norādīja Latvijas Nacionālās operas un baleta direktors Sandis Voldiņš, Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktore Dagnija Baltiņa un Valmieras teātra direktore Evita Ašeradena. FOTO – LETA

TRĪS valstu orķestri izsludina konkursu uz pilnas slodzes mūziķu amata vietām. Lietuvas Nacionālā simfoniskā orķestra sitaminstrumentu grupas mūziķim bruto alga tiek solīta 2068 eiro, kas uz rokas būtu ap 1300 eiro. Igaunijas Nacionālā simfoniskā orķestra kontrabasu grupas mūziķim tiek solīta 1900 eiro alga bruto, uz rokas tas būtu ap 1550 eiro. Savukārt Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris otro vijoļu grupas mūziķim var piedāvāt 1512 eiro, uz rokas tas būtu ap 1150 eiro, kas ir zemākā alga Baltijā.

Tas ir viens no piemēriem, ko vakar sarīkotā preses konferencē minēja Latvijas Profesionālo mūzikas kolektīvu asociācijas valdes loceklis, Latvijas Nacionālās operas un baleta direktors Sandis Voldiņš. Nepietiekamais finansējums skar ne tikai atalgojumu, bet arī kultūras institūciju tālākās attīstības un darbinieku piesaistes iespējas, un problēma skar visas kultūras jomas, ieskaitot muzejus, arhīvus, bibliotēkas, teātrus u. c. Lai pievērstu šim faktam plašu sabiedrības uzmanību, valsts kultūras institūcijas novembrī rīkos vairāku dienu akciju *Kultūra (iz)dzīvo*.

Būtiski atpaliek

Latvijas kultūras darbinieku atalgojums būtiski atpaliek gan no vidējā atalgojuma sabiedriskajā sektorā, gan no kaimiņvalstīs strādājošo kolēģu ienākumiem. Šāgada otrajā ceturksnī vidējā bruto darba samaksa kultūras mantojuma institūcijās bija 1395 eiro, skatuves mākslas nozarē – 1365 eiro, kamēr vidējais atalgojums sabiedriskajā sektorā sasniedza 1926 eiro. Tas nozīmē, ka kultūras darbinieki vidēji saņem par vismaz 500 eiro mēnesī mazāk nekā sabiedriskajā sektorā nodarbinātie. «Atalgojuma plaisa ar pārējo valsts sektoru Latvijā – pēc provizoriskiem aprēķiniem, 30 miljoni eiro – ir tik liela, ka ir utopiski iedomāties, ka to var atrisināt ar kultūras nozares iekšējo resursu pārdali,» skaidroja S. Voldiņš.

Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktore Dagnija Baltiņa aicināja ņemt vērā, ka vairumā valsts kultūras mantojuma institūciju strādājošajiem atalgojums ir noteikts atbilstoši vai tuvu mēnešalgas grupas noteiktajam atalgojuma minimumam. Tāpēc šķietami vienādi atlīdzības ierobežojumi valsts pārvaldes darbiniekiem nesamērīgi smagi ir skāruši tieši kultūras mantojuma institūcijās strādājošos (piemēram, atalgojuma iesaldēšana 2025. gada mēnešalgas skalas līmenī) ar jau tā kritiski zemām algām. Līdz ar to nozares pārstāvji uzsver, ka horizontāliem atlīdzības ierobežojumiem valsts pārvaldē ir jāņem vērā kultūras mantojuma institūciju būtiski sliktākā sākotnējā atalgojuma situācija. Ir tūlītēji nepieciešams pārskatīt šos atlīdzības ierobežojumus, tos neattiecinot uz kultūras nozari, un jau šobrīd paredzēto *vienlīdzīgo* finansējuma samazinājumu atalgojumam 2027. gadā, kas Kultūras ministrijas resoram noteikts vairāk nekā 1,2 miljonu eiro apmērā.

> **Ja nebūtu sponsoru, mēs izstādes nevarētu rīkot vispār. Iveta Derkusova**

Vairāk celt nevar

Operas un teātra jomas pārstāvji atgādina: biļešu cenas vēl celt nozīmē risku, ka tās nevarēs nopirkt liela daļa Latvijas iedzīvotāju. Pēc S. Voldiņa teiktā, pēdējo trīs gadu laikā pašu ieņēmumi no biļetēm palielinājušies par 34,2%. Vienlaikus viņš atsaucās uz aptaujām, kurās ap 45% iedzīvotāju minējuši: ja apkures cenu kāpuma dēļ nāksies no kaut kā atteikties, tad tie būs izdevumi kultūras pasākumiem.

Valmieras teātra direktore Ivita Ašeradena norādīja, ka teātru tehnisko darbinieku vidējais atalgojums nepārsniedz 1300 eiro bruto, lai gan šie speciālisti nodrošina intensīvu izrāžu un jauniestudējumu procesu. «Pieņāks brīdis, kad entuziasms beigsies,» pieļāva E. Ašeradena. Viņa pauda satraukumu par to, ka biļešu cenu pieaugums sāk tieši apdraudēt kultūras pieejamību. Ģimenei ar diviem bērniem braucot uz Rīgu izmaksā vismaz 150 eiro, pat izvēloties ne pašas dārgākās biletes, un ir pienākusi situācija, ka biļetes uz teātri Latvijā brīžiem ir dārgākas nekā uz izrādēm Berlīnes teātros. E. Ašeradena minēja piemēru, ka cilvēks atbrauc no Rīgas uz Valmieru ar autobusu, bet naudas, lai noskatītos Valmieras Vasaras teātra festivāla izrādes, viņam nav, viņš pastaigā ap festivāla norises vietām un brauc atpakaļ. Arī finansējums *Skolas somas* programmai jau vairākus gadus stāv uz vietas, tādēļ vajadzīgs arvien lielāks vecāku līdzfinansējums.

Inflācijas sekas

Latvijas Nacionālā mākslas muzeja direktore Iveta Derkusova uzsvēra, ka arī muzeji arvien grūtāk spēj īstenot pamatfunkcijas un konkurēt par kvalificētiem darbiniekiem. Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā speciālista vidējais atalgojums 2026. gadā ir tikai 1344 eiro bruto jeb nepilni 70% no sabiedriskā sektora vidējās algas. «Muzeja darba sludinājumi ir kļuvuši par izsmiekla objektu sociālajos tīklos, salīdzinot prasību līmeni un atalgojumu,» raizējās I. Derkusova.

Muzeju pašu ieņēmumu pieaugumu gandrīz pilnībā absorbē inflācijas ietekmēto komunālo maksājumu un infrastruktūras uzturēšanas izmaksu sadārdzinājums. Latvijas Nacionālā mākslas muzeja gadījumā aptuveni 90% no pašu ieņēmumiem tiek novirzīti šo izmaksu segšanai, nevis jauna satura radīšanai un muzeja pamatfunkciju īstenošanai. «Ja nebūtu sponsoru, mēs izstādes nevarētu rīkot vispār,» atzina I. Derkusova.

Latvijas Profesionālo mūzikas kolektīvu asociācijas valdes loceklis, Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra direktore Indra Lūkina akcentēja profesionālās mūzikas izglītības un darba tirgus savstarpējo saistību. Lai gan līdz 2024. gadam asociācijai sadarbībā ar Kultūras ministriju izdevās panākt aptuveni 20% atalgojuma pieaugumu, lielākajai daļai orķestru mūziķu darba samaksa joprojām ir tikai aptuveni 1512 eiro bruto. Arvien vairāk Latvijā izglītotu mūziķu profesionālo karjeru veido ārvalstīs, tostarp kaimiņvalstīs, tāpat daudzi jaunieši izvēlas vairs neveidot karjeru šajā nozarē vispār.

I. Lūkina pastāstīja, ka viens no akcijas *Kultūra (iz)dzīvo* centrālajiem notikumiem būs 10. novembrī pulksten 19.00 Rīgas Kongresu namā gaidāmais koncerts, kurā uz vienas skatuves apvienosies teju visi Latvijas profesionālie mūzikas kolektīvi. Ieeja koncertā būs ar bezmaksas ielūgumiem, cerot uz brīvprātīgiem ziedojumiem.

Diena uzrunāja kultūras ministru Nauri Puntuli, kurš arī piedalījās akcijas preses konferencē un nesen valdības sēdē optimistiski izteicās par iespēju paaugstināt amatiermākslas kolektīvu vadītāju atalgojumu no ministrijas iekšējiem resursiem. Ministrs skaidroja, ka finansējumam 2027. gadā vajag salīdzinoši maz – 300 tūkstošus eiro, vēlākajos gados gan vairāk, bet pauda cerību, ka to izdosies atrisināt. Jautājumā par finansējuma pieaugumu institūcijām, kas rīko akciju, N. Puntulis pauda subjektīvu viedokli, ka nelielu finansējuma palielinājumu panākt būtu iespējams, atsaucoties uz savu pieredzi budžeta sastādīšanas procesā. Tiesa, pašlaik gan nav zināms, kurš būs nākamās valdības kultūras ministrs.●

Avots: Diena
Datums: 23.10.2026

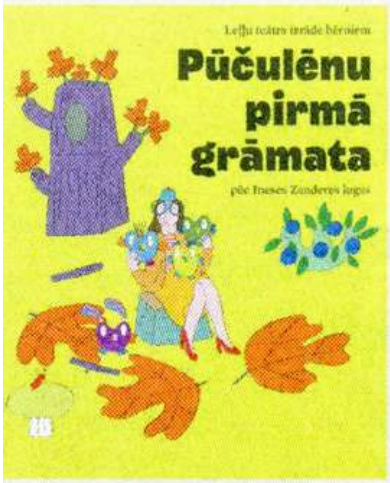

PŪČULĒNU PIRMĀ GRĀMATA

LATVIJAS Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centrā 23. oktobrī plkst. 11 pirmizrādi piedzīvos jauna leļļu teātra izrāde bērniem *Pūčulēnu pirmā grāmata*. Izrādi lasīšanas veicināšanas programmā *Grāmatu starts* piedāvā LNB atbalsta biedrība. Pēc dzejnieces Ineses Zanderes lugas to veidojis režisors Edgars Kaufelds, māksliniece Rūta Briede un aktrise Dace Vītola. Vai burtus var atrast arī dabā? Un kā īsti rodas grāmata? Atbildes uz šiem jautājumiem mazie skatītāji meklēs kopā ar zinātkārajiem pūčulēniem, kuri jau pazīstami no Ineses Zanderes un Rūtas Briedes grāmatas *Vai grāmatai ir knābis?*. Izrāde paredzēta pirmsskolas vecuma bērniem un viņu ģimenēm, aicinot aizraujošā piedzīvojumā burtu, vārdu un stāstu pasaulē. Lai apmeklētu izrādi, jāpiesakās, rakstot uz gaisma@gaisma.lv, un jāsagaida apstiprinājums. Izrādi būs iespējams noskatīties arī 5. decembrī.

Avots: Diena
Datums: 20.10.2026

31. OKTOBRĪ Nacionālajā bibliotēkā notiks konference *Intimitātes IQ*. Ārsti, psihologi, psihoterapeiti un seksualitātes eksperti palīdzēs saprast, kas notiek ar mūsu ķermeni novecojot, kā mainās libido, kāpēc attiecībās pazūd tuvība, ko seksualitāte var pastāstīt par veselību utt. Sīkāk – *Intimitatesiq.lv/pages/konference*.

Avots: Diena
Datums: 23.10.2026

LALIGABA SALAPO

LĪDZ ar jaunās ekspertu komisijas izsludināšanu sākusies gatavošanās 2027. gada Latvijas Literatūras gada balvai (LaLiGaBa). Grāmatas var pieteikt balvai līdz 2027. gada 8. janvārim, bet drukātos eksemplārus būs iespējams iesniegt līdz janvāra beigām. Nākamā gada balvas sauklis būs «LaLiGaBa salapo». Žūrijas darbu vadīs rakstniece Andra Manfelde, grāmatas izvērtēs tulkotāja, redaktore un valodniece Aiga Veckalne, dramaturģe Aiva Birbele, dzejnieks un atdzejotājs Dainis Deigelis, rakstniece un publiciste Guna Roze, dzejnieks Jānis Tomašs un literatūrzinātniece Zita Kārkla. Pieteikumam jāpievieno darba elektroniskā versija PDF vai EPUB formātā, kas jānosūta uz e-pastu: laligaba@gmail.com. Līdz 2027. gada 8. janvārim jāiesniedz vismaz pieteikums un elektroniskā versija, savukārt divus drukātus izdevuma eksemplārus var nogādāt līdz janvāra beigām.

Avots: Diena
Datums: 23.10.2026

Izsludināts literatūras konkurss «Sēlijas prozas lasījumi 2026»

Šogad pirmo reizi Sēlijas autoriem ir iespēja piedalīties prozas darbu konkursā «Sēlijas prozas lasījumi 2026», ko organizē Jēkabpils novada Galvenā bibliotēka sadarbībā ar Latvijas Rakstnieku savienību un Latvijas Bibliotekāru biedrības Sēlijas nodaļu.

Aicinām piedalīties visu vecumu interesentus, kuri raksta prozu un ir saistīti ar Sēlijas vēsturisko zemi.

Ar šo konkursu ceram veicināt jaunu rakstītāju parādīšanos Sēlijas reģionā, tādēļ aicinām to izmantot kā platformu darbu publicēšanai un savas rakstniecības karjeras virzīšanai.

Konkursā **līdz 8. novembrim** var iesniegt esejas, stāstus, romānu fragmentus (7 000–12 000 zīmju apmērā), sūtot tos uz e-pastu *mara.bitane@edu.jekabpils.lv.*

Konkursa tēma ir «Un tad vēl bija tāds gadījums...». Vairāk par iesniegšanas nosacījumiem nolikumā *https://ej.uz/2fzh.*

Iesūtītos darbus pēc to mākslinieciskās kvalitātes izvērtēs profesionāla žūrija: dzejnieks un tulkotājs Arvis Viguls, rakstniece Laura Vinogradova, dzejniece un literatūrzinātniece Sintija Kampāne-Štelmahere, kā arī pedagoģe Kristīne Modnika.

Žūrija izvēlēsies 5–7 labāko darbu autorus, kuri tiks aicināti lasīt savus tekstus konkursa noslēguma pasākumā 27. novembrī plkst. 18.00 Jēkabpils tautas namā. Pasākumā tiks paziņots pirmās vietas ieguvējs, kurš gūs iespēju pārstāvēt Sēliju festivālā «Prozas lasījumi 2026» Rīgā decembra sākumā. Laipni aicināti visi interesenti!

Festivāls «Prozas lasījumi» notiek no 1995. gada, to rīko Latvijas Rakstnieku savienība. Laika gaitā «Prozas lasījumi» no neliela notikuma izauguši vairāku dienu starptautiskā prozas festivālā, kura programmā ar savu jaunāko darbu vai to fragmentu lasījumiem piedalās dažādu paaudžu Latvijas un citu valstu rakstnieki.

«Sēlijas prozas lasījumus 2026» atbalsta Jēkabpils novada pašvaldība, žurnāls «Domuzīme», SIA «Apgāds Zvaigzne ABC», SIA «Virja LK», SIA «Drukas nams».

Māra BITĀNE,
projektu vadītāja
Jēkabpils novada
Galvenajā bibliotēkā

Avots: Brīvā Daugava
Datums: 20.10.2026

Viss, kas notiek, ir Noras īstenības izteiksme

Rakstnieces Noras Ikstenas pasaule sniedzās tālu pāri Latvijas robežām, taču daļa no tās vienmēr paliks tepat, Iksķilē. Atklājot rakstnieces piemiņai veltīto lasītavu Iksķiles bibliotēkā, tās vadītāja Dace Rempe atgādināja, cik cieši Nora saistīta ar šo pilsētu. Viņa labprāt atsaukusies aicinājumiem piedalīties vietējos pasākumos un nekad nav bijusi vienaldzīga pret to, kas notiek pilsētā, ko sauca par savām mājām.

BAIBA TRUMEKALNE

Viņa mērojusi tos pašus ceļus, staigājusi pa tiem pašiem mežiem un raudzījusies uz to pašu Daugavu, kas dienu no dienas plūst garām ikviena iksķilieša dzīvei. Tagad daļiņa Noras pasaules ienākusi arī bibliotēkā – jaunajā lasītavā vietu radušas rakstnieces personiskās lietas, kas vēl nesen atradušās viņas pašas mājās. Taču šajā dienā satikšanās ar Noru nebeidzās pie bibliotēkas durvīm. Pēcpusdienā viņas tuvinieki, draugi, paziņas un iksķilieši mēroja ceļu uz rakstnieces mājām Daugavas prospektā. Šeit, neparasti siltā un mājīgā gaisotnē, atmiņās, dziesmās un pašas Noras rakstītajos vārdos atklājās vēl kāda viņas pasaule – ļoti personiska, trausla, dziļi cilvēciska. Tā bija iespēja iepazīt Noru ne tikai kā izcilu rakstnieci, bet arī kā cilvēku, kurš prata saskatīt brīnumu šķietami pavisam ikdienišķos notikumos. Par vienu šādu brīnumu Nora vēstījusi liecību grāmatā «Kurš liek ziedēt ābelēm». Fragmentu nolasīja Ina Baroniņa, ar kuru rakstniece iepazinusies slimnīcā un vēlāk kopīgi studējusi Bībeli. Savā dzimšanas dienā, 2022. gada 15. oktobrī, Nora virtuvē gatavojusies cept šokolādes kūku, kad pa nelielu loga spraugu mājas jumtstabā ielidojušas aptuveni 20 zīlītes. Tās sasēdušās uz jumta sijām un priecīgi čivinājušas. Nora atvērusi logus, un putniņi, izmetuši goda apli, aizlidojuši saules pielietajās rudens debesīs.

Turpinājums 8. lpp.

Avots: Ogres Vēstis
Datums: 23.10.2026

Viss, kas notiek, ir Noras

Sākums 1. lpp.

Rakstniece stāvējusi uz kāpnēm un raudājusi aiz prieka, šo negaidīto ciemošanos uztverot kā Dieva mīlestības un žēlastības apliecinājumu. Rakstnieces piemiņai veltītās dienas izskaņā Noras mājās jumtstabas logs bija atvērts. Pa to, kur reiz brīvībā izlaistas zīlītes, tagad laukā plūda Noras tuvāko cilvēku dziesmas. Tur turpinājās Noras Ikstenas dzīves svinēšana. Raisījās sajūta, ka rakstniece nekur tālu nav aizgājusi. Viņa bija tepat – savās mājās, sava pagalma varenā ozola lapotnē, kas joprojām glabā viņas dzīves mirkļu, pārdzīvojumu un stāstu atbalsis, ikvienā viņai tuvā un mīļā lietā, savu cilvēku balsis, atmiņas un mīlestībā, ko atstājusi aiz sevis.

Noras Ikstenas lasītava Ikšķiles bibliotēkā ir ne tikai rakstnieces piemiņas vieta, bet arī mājīga telpa lasīšanai, darbam un pārdomām. Kā stāsta bibliotēkas vadītāja Dace Rempe, tās iekārtojumu veidojusi māksliniece Anna Heinrihsone, iedvesmojoties no trim Norai nozīmīgiem motiviem – sāls kā dzīves garšas, meža kā miera un vienatnes vietas un ūdens, kas simbolizē brīvību un piederību Ikšķilei. Lasītavā vienā no grāmatu plauktiem pieejamas visas rakstnieces grāmatas, citā top unikāls romāna «Mātes piens» tulkojumu krājums. Īpašu noskaņu rada no Noras mājām atceļojušie priekšmeti – telpaugi, eņģeļiši, mīļi niecīņi un piemiņas lietas, kā arī tuvinieku dāvinātie mākslas darbi. Nākotnē iecerēts lasītavu papildināt ar rakstnieces balss ierakstiem, videomateriāliem un laikabiedru atmiņām. Bibliotēkas vadītāja neslēpj vēlmi nākotnē bibliotēkai piešķirt Noras Ikstenas vārdu.

Noras Ikstenas lasītavas atklāšanā Ikšķilē piedalījās arī rakstnieces māsa Indra Vilipsone un krustmeita Nora Anna Geidmane. Indra atgādināja, ka visa nedēļa bijusi veltīta rakstnieces piemiņai – Rīgā, Rakstniecības un mūzikas muzeja ekspozīcijā «Prokrastinācija un radīšana», notikuši koncerti, lasījumi un citi pasākumi, bet 15. oktobrī, Noras dzimšanas dienā, izskanējis īpašs Raimonda Tigula koncerts. Pēc svinīgā pasākuma Ikšķilē Indra neslēpa aizkustinājumu: «Te ir īstie cilvēki, istā publika. Ikšķile ir Noras vieta. Visi bijām vienā pulsā, vienā elpā. Zinu, ka Nora uz mums skatās un ir ļoti priecīga.» Viņa uzsvēra, ka viss šajā nedēļā piedzīvotais ir «Noras īstenības izteiksme» – rakstnieces personības, dzīves izjūtas un vērtību turpinājums. Savukārt Nora Anna dalījās piedzīvotajā 15. oktobra rītā, ko pavadījusi Noras mājās Ikšķilē. Uzvārījusi kafiju un apsēdusies rakstnieces iemīļotajā vietā pie virtuves loga, viņa raudzījusies uz pagalmu, ābelīti un ozolu, kas rudenī kļūst arvien zeltaināks. Viņas uzmanību piesaistījušas trīs ar roku rakstītas zīmītes uz ledusskapja līdzās magnētiņiem, kas atvesti no dažādām pasaules vietām. Vienā bijis kāda zēna sveiciens: «Ļoti cienījamā Nora Ikstena. Putnus pie virtuves loga. Ernests.» Otrā – «Mīļā māsa (un) Noriņ! Laipni gaidītas Ikšķilītē», bet trešajā – «Mīli tuvāko kā sevi pašu. Dievs ir mīlestība». Tās atklāj Noras būtību – rūpes par dzīvo radību, māju un tuvinieku nozīmi, ticību, kā arī spēju vispirms domāt par citiem un tikai tad par sevi. Noslēgumā Nora Anna pateicās ikvienam, kurš bijis daļa no rakstnieces dzīves. Viņa pateicās arī Dacei Rempei par ideju izveidot lasītavu – vietu, kur tagad ikviens var simboliski atnākt ciemos pie Noras.

Izdevniecības «Dienas Grāmata» galvenā redaktore Dace Sparāne Noras Ikstenas piemiņai veltītajā nedēļā klajā laisto grāmatu «Bezgalības» uzskata tikai par sākumu rakstnieces dzīves un devuma apzināšanā. Viņasprāt, kopš Noras aiziešanas pagājis pārāk maz laika visaptverošam dzīvesstāstam, turklāt ar vienu grāmatu nepietiks. «Nora pati bija cilvēks – kosmoss,» sacīja izdevēja, uzsverot, ka tikai pēc gadiem, apkopojot daudzos stāstus un atmiņas, būs iespējams ieraudzīt visu «galaktiku vārdā Nora Ikstena». Viņa izcēla arī rakstnieces spēju priecāties par citu panākumiem un atbalstīt jaunos literātus. «Viss

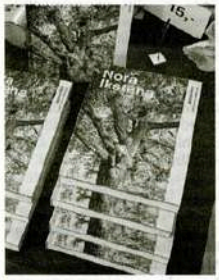

tas, ko viņa paguva izdarīt, ir nesamērojami. Tas, ko viņa vēl nepaguva izdarīt, ir mūsu rokās,» uzsvēra Dace Sparāne.

Atmiņās dalījās arī ukraiņu tulkotāja Lina Meļnika, kura ukraiņu valodā tulkojusi vairākus rakstnieces darbus. Abu draudzība aizsākās 2017. gadā, kad Lina uzrunāja Noru ar vēlmi tulkot romānu «Mātes piens». Rakstniece atsaucās, vēlāk aicināja tulkotāju ciemos un pat piedāvāja apmesties savās mājās. Kopā piedzīvoti ceļojumi, grāmatu atvēršanas svētki, daudz smieklu un sirsnīgu sarunu. «Ir sāpīgi, ka vairs nav cilvēka, ar kuru to visu pārrunāt,» atzīna Lina. Mierinājumu viņa radusi atziņā, ka attiecības nezaudē savu vērtību tikai tāpēc, ka reiz beigušās.

Avots: Ogres Vēstis
Datums: 23.10.2026

īstenības izteiksme

Pasākumā izskanēja īpaši šim notikumam sagatavotais muzikālais stāsts «Upes balss», kas tapis pēc rakstnieces «Ulubeles pasakas» motiviem un ko izpildīja Ikšķiles vidusskolas 5.–9. klašu koris (diriģente Maira Liduma), pasākumā piedalījās arī Ikšķiles jauktais vokālais ansamblis (diriģents Juris Kļaviņš).

Koncertā izskanēja Raimonda Tigula dziesmas «Dod, Dievīņi» un «Milestības jūra» ar Noras Ikstenas vārdiem, kā arī latviešu tautas dziesmas. Stāsta scenārija autore ir Ikšķiles vidusskolas skolotāja Zane Bēķe, iestudējumā piedalījās arī skolotājas Inguna Bērziņa Krastiņa, Linda Ivanova, Edīte Eglīte.

Noras Ikstenas mājas vārtiņi šajā dienā atkal bija plaši atvērti. Pa jumtstabas logu, pa kuru reiz brīvībā aizlidoja Noras zīlītes, tagad laukā plūda viņas mīļo cilvēku dziesmas. Bet pagalmā savus varenos zarus pletis ozols – tikpat iespaidīgs un stiprs kā rakstnieces atstātais mantojums, kura saknes ir tepat, Ikšķilē, bet zari sniedzas tālu pāri Latvijas robežām.

Medicīnas māsa Ina Baroniņa rakstnieci iepazina vienā no viņas dzīves smagākajiem posmiem slimnīcā. Tā pāraugusi sirsnīgā draudzībā – reizi nedēļā viņas tikās Noras mājās, lai kopīgi studētu Bībeli. Ina atcerējās rakstnieces rūpes, ar kādām Nora viņu vienmēr sagaidījusi. Ikstenas mīļākā Rakstu vieta bija no 119. psalma: «Tavs vārds ir manu kāju spīdeklis un gaišums uz maniem ceļiem.» Šīs tikšanās palīdzējušas Norai atgūt iedvesmu rakstīt. Ina klātesošajiem nolasīja fragmentu no pašas rakstnieces liecības par 2022. gada dzimšanas dienā piedzīvoto – aptuveni 20 zīlītēm, kas idilojušas viņas mājas jumtstabā.

Atmiņās dalījās arī Ikstenas skolasbiedrenes un radošās rakstīšanas nodarbību dalībnieces. «Pie Noras varēja nākt un izrunāties, viņa nekad nenosodīja,» atcerējās klasesbiedrenes. Savukārt Noras literārās darbnīcas dalībnieces stāstīja par tikšanās reizēm «Noras mājā», kur kopīgi rakstījušas, dalījušās idejās un mācījušās izjust vārda spēku. Viņas vienojusi ne tikai interese par literatūru, bet arī Noras cilvēciskās īpašības – šeit līdzās rakstīšanas prasmēm iegūta arī sirds izglītība. Māksliniece Kristiāna Dimitere atcerējās abu radošo sadarbību, kuras sākums bijusi viņas gleznotais Vabulītis, kas Norai tik ļoti iepaticies, ka māksliniece to rakstniecei uzdāvinājusi. Vēlāk Nora ietērpusi Vabuliša dzīvi vārdos, un Kristiāna radījusi šī stāsta ilustrācijas. Rakstnieci viņa raksturoja kā neparasti dzīvīgu, smalkjūtīgu cilvēku ar spēju sajust pasauli un radīt tajā jaunas pasaules. Savukārt literatūrzinātniece, ilggadējā Ventspils Starptautiskās Rakstnieku un tulkotāju mājas vadītāja Andra Konste uzsvēra Noras ieguldījumu Latvijas literārajā dzīvē, tostarp viņas iniciatīvu izveidot rakstnieku māju Ventspilī un iedibināt Dzintara Soduma balvu. Atmiņās atdzīvojās kopīgie ceļojumi, grāmatu atvēršanas svētki un ikdienišķi, sirsnīgi brīži. Andra īpaši izcēla Noras empātiju un patieso interesi par cilvēkiem – viņai savus dzīvesstāstus uzticējuši pat nejauši sastapti svešinieki.

Pēc pasākuma Ikšķiles bibliotēkā rakstnieces piemiņas pēcpusdiena turpinājās viņas mājās Daugavas prospektā, kur sarunas un dalīšanos atmiņās par Noru Ikstenu vadīja kultūras žurnāliste Liega Piešiņa. Ikstenas krustmeita Nora Anna Geidmane dalījās bērnības atmiņās par savu Oku, kā viņa mīļi sauca Noru. Atmiņās atdzīvojās vasaras ar jaunajiem kartupeļiem un gaileņu mērci, bērnības piedzīvojumi un Noras Džonsas mūzika, kas mājās bieži skanējusi. Nora Anna ģitāras pavadījumā izpildīja vairākas dziesmas, tostarp pašas šogad sacerētu, dziļi personisku veltījumu krustmātei «Kumelīšu tēja»: *«Tu mani vannoji kumelīšu tējā. Glaudīji man galviņu, pateici lūgšanu, kamēr aizmigu. Gadi pagāja, es reizēju tevi raudam. Vienu reizi es vannoju tevi, bet es neiebildu. Dzīve ir dzīve, ir dzīve, tu kādreiz teici. Un tas paliks. Dzīve ir dzīve, ir dzīve. Atradīsi savu ceļu. Tik ļoti gribu tevi sasniegt, lūdzu, pacel klausuli. Kāpēc tu man nepateici, ka iesi prom šodien? Atļauj man ienākt vēl vienu reizi. Dzīve ir dzīve, ir dzīve, viņa kādreiz teica. Un tas paliks. Dzīve ir dzīve, ir... dzīve atradīs savu ceļu. Ar kumelīšu tēju viņa gaida mani uz krēsliņa pie plīts un skatās ārā pa logu uz saviem putniem. Viņa gaida mani ar kumelīšu tēju. Ar smaidu. Vienmēr.»* Izskanēja arī dziesma ar portugāļu dzejnieka Fernandu Pesoa vārdiem rakstnieces tulkojumā, bet muzikālo veltījumu noslēdza latviešu tautasdziesma «Dod, Dievīņi, dodamo», ko dziedāja visi klātesošie. ●

Avots: Ogres Vēstis
Datums: 23.10.2026

Liepāja – savas iekšējā

Aptuveni 60% Liepājas kā Eiropas kultūras galvaspilsētas programmas plānoti Liepājā, bet 40% – Kuldīgas un Dienvidkurzemes novadā

ANITA BORMANE

Vairāk nekā 500 visdažādāko žanru notikumu piecās tematiskajās līnijās ar simbolisko un laikam atbilstošo moto "ne"miers", iesaistot vairāk nekā 200 partneru un kuratoru un savienojot vietējo kultūras mantojumu ar starptautisku jaunradi un sabiedrības līdzdalību.

KĀRLIS VOLKOVSKIS/PUBLICITĀTES FOTO

Skats no Liepājas kā Eiropas kultūras galvaspilsētas programmas atvēršanas koncertzālē, kas norisinājās visos "Lielā dzintara" stāvos.

Tik plašs un visas Latvijas kultūras vidi reprezentējošs piedāvājums iekļauts Liepājas kā 2027. gada Eiropas kultūras galvaspilsētas (EKG) programmā, kas pilnā apjomā ar plašu notikumu programmu koncertzālē "Lielais dzintars" tika reprezentēta 9. oktobrī.

Kopējais Liepājas EKG programmas finansējums ir vairāk nekā 21 miljons eiro, ieskaitot valsts, pašvaldības, iesaistīto vietvaru, Merilinas Merkuri balvu, sponsoru finansējumu un šajos taupības laikos it kā izaicinot sabiedrību, rosinot rūpīgi sekot līdzi katram iztērētajam eirocentam.

Kā 9. oktobrī norādīja LTV raidījums "Kultūršoks", projekta patrons – Valsts prezidenta Edgara Rinkēviča izveidotā pārraudzības padome – ir norādījis, ka Liepājai jākļūst atvērtākai iedzīvotāju iniciatīvām. Bet Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietniece kultūrpolitikas jautājumos Baiba Murniece uzskata, ka programmas veidošanā nepieciešams vairāk iesaistīt nevalstiskās organizācijas, jo "identificēts, ka tā nenotiek" un pārāk liela atsevišķos gadījumos esot arī politiķu iejaukšanās radošajos procesos.

Par šo apstākli rosināja domāt 2025. gada nogalē izskanējušais, ka Liepājas domes Izglītības, kultūras un sporta komiteja un Finanšu komiteja nobalsojušas pret starptautiskā konkursā izraudzīta vides objekta – Krišа Salmaņa veidotā spīdīga peldriņķa ar vienradža galvu – izvietošanu Graudu ielas un Kūrmājas prospekta krustojumā, kritizējot izraudzīto tēlu un tā atrašanās vietu. Līdz ar to bija arī apdraudēta Merilinas Merkuri balvas piešķiršana 1,5 miljonu eiro apmērā.

"Kultūrzīmes" noskaidroja, vai Liepāja, Kuldīga un Dienvidkurzemes novads būs arī visas Latvijas kultūras zīme. Kā veidojās un kas ietilpst programmas apjomīgajā budžetā? Kādi bija kritēriji, izvēloties notikumus Liepājas EKG programmā?

No Liepājas pašvaldības – par trim miljoniem mazāk

"Liepāja kā Eiropas kultūras galvaspilsēta, iesaistot tik daudzus vietējos, nacionālos un starptautiskos māksliniekus, iniciējot jaunas sadarbības, ir visas Latvijas mēroga notikums," saka nodibinājuma "Liepāja 2027" mākslinieciskā vadītāja Baiba Bartkeviča.

"Radot Eiropas kultūras galvaspilsētas projektu, mēs jau sākotnēji to veidojām pēc ļoti precīza apjoma, kam arī sākotnēji bija nepieciešami 22 līdz 23 miljoni eiro. Valsts budžeta finansējums – 10 490 000 eiro – mums ir diezgan skaidrs, to nolēma četru gadu ietvaros. Ir arī noslēgti sadarbības līgumi ar Dienvidkurzemes un Kurzemes pašvaldībām, kas paredz, ka katra pašvaldība šajā procesā investē 500 000 eiro. Savukārt no Liepājas pašlaik ir iezīmēts budžets 4,5 miljoni eiro, deputātiem vēl 2026. gada decembrī būs par to jālemj," skaidro nodibinājuma "Liepāja 2027" valdes priekšsēdētāja Inta Šoriņa.

Tātad Liepājas pašvaldība ir gatava investēt par trim miljoniem eiro mazāk, nekā sākotnēji izskanējis. "Jā, sākotnēji programmā bija (paredzēti) 7,5 miljoni (pašvaldības finansējuma), bet tagad – 4,5 miljoni eiro," apstiprina I. Šoriņa. "Tomēr jebkurā gadījumā redzam, ka pašvaldība iesaistās arī ārpus tiem līdzekļiem, kas ir nodrošināti "Liepājai 2027", jo šis process šādā reģionālajā pilsētā ir cieši saistīts ar reģiona kultūras dzīvi. Projekts "Liepāja 2027" tiek arī pārvirzīts dažādiem vietējiem partneriem – koncertzālei "Lielais dzintars", Liepājas teātrim, Liepājas muzejam un citiem. Ietekme, ko nodrošina 2027. gada aktivitātes, patiesībā jau palielina darbalauku arī šīm organizācijām," saka I. Šoriņa, uzsverot, ka tikai 2028. gadā varēs visu budžetu pa īstam saskaitīt un ka, visticamāk, ieguldījums būs krietni lielāks, nekā pašlaik var to iezīmēt.

Iespējas ir, vai izmanto?

Vaicāta, pēc kādiem kritērijiem tika izvēlēti programmas dalībnieki, kas, pēc neoficiālas komunikācijas un izskanējušā sabiedriskajā medijā, daļā ir raisījis zināmu neapmierinātību, I. Šoriņa atbild: "Pirmkārt, mums bija jāsaliek kopā programma, uz kuras bāzes mūs vērtēja un kurai pateicoties vispār ieguvām šo titulu. Sagatavošanas fāzē uzrunājām ārkārtīgi plašu dažādu organizāciju klāstu iesniegt savas iniciatīvas. Atcerēsimies, tas bija 2020. gads, pandēmijas laiks. Iniciatīvas iesniedza organizācijas, kas varēja tajā laikā to darīt. Tās, kuras atšķirās ar lielāku redzējumu, tika iekļautas projektā, kas ieguva titulu. Primāri tās 35 organizācijas, ko saucam par saviem pamatpartneriem, ir bāze visam šim lielajam notikumam. Zinot, ka starp tām nav visi un ļoti labi saprotot, ka arī 2018., 2019. un pat 2020. gada aktualitāte varētu būt jau novecojusi, jo projekta īstenošana tuvojās 2027. gadam, jau laikus projektā iekļāvām iespēju dažādos atvērtos konkursos iegūt līdzfinansējumu – tātad nākt ar jaunām, svaigām idejām. Kopš 2023. gada, kad ir bijuši vairāki lieli starptautiski konkursi, redzam, kuras ir tās organizācijas, kas ir izmantojušas iespēju ienākt pamatprogrammā. Lai varētu iesaistīt programmā vēl papildus, bez šī līdzfinansējuma, esam izsludinājuši papildu programmu, kurā ikvienam, kurš saistīts ar kultūru, sportu un citām jomām, ir šāda iespēja."

> *Baiba Bartkeviča: "Liepāja kā Eiropas kultūras galvaspilsēta ir Latvijas un arī starptautiska mēroga notikums."*

Raidījumā "Kultūršoks" izskanēja, ka galvenais iekļaušanas arguments esot atrašanās "savējo" lokā. Cik šie apgalvojumi ir pamatoti, un vai šo attieksmi Liepājā jūt? "Liepāja ir maza pilsēta un, protams, runas ir. Esam arī diskutējuši ar kultūras sektoru, kādas ir bijušas gaidas, un tās ir bijušas dažādas. Piemēram, par to, ko nozīmē pastāvīgā iesaiste – vai pastāvīgu dalību projektos, vai arī tā ir dalība konkursos un iepirkumos. Visa šī procesa specifika ir diezgan sarežģīta, ņemot vērā satura veidošanas un producēšanas dažādos posmus un to, ka 2026. un 2027. gadam mums būs ārkārtīgi intensīvi dažādi iepirkumi, kuros gaidīsim piesakāmies dažādas organizācijas," saka I. Šoriņa, atzīstot: protams, organizatori redz organizāciju skaitu un vēlmi, kas no tām ienāk caur atvērtajiem konkursiem. "Tā kā mēs operējam ar atvērtiem līdzekļiem, atvērtie konkursi ir veids, kā varam uzrunāt dažādas organizācijas. Tomēr nevaru teikt, ka tie būtu pārblīvēti ar dažādām idejām. Ir organizācijas, kas (šo iespēju) izmanto čaklāk, un ir tādas, kuras diemžēl neredzam šajos pieteikumos."

"Starptautiskā iesaiste un Eiropas dimensija bija vieni no galvenajiem kritērijiem, iesaistot vietējās kultūras institūcijas, māksliniekus un kuratorus. Tie bija mūsu pamatpartneri, kas nāca no pamatpiedāvājuma grāmatas (tā tika iesniegta EK. – **Red.**), kas arī vinnēja Eiropas kultūras galvaspilsētas titulu. Mēs, protams, atstājām arī daudzas brīvas vietas, kur varēja ienākt atklātajos konkursos. Šie (projekti tika vērtēti) atkarībā no tēmas, vēriena, tehniskās specifikācijas. Runājot lielās līnijās, tiem visiem bija jāatbilst "Liepājas 2027" saturam, (ne)miera tēmai un programmu līnijām. Ļoti augsts kritērijs vienmēr bija arī starptautiskais aspekts," stāsta Baiba Bartkeviča. Vaicāta, vai ar šo būtisko kritēriju daudziem neizrādījās vislielākās grūtības, viņa teic: "Sākotnēji tas droši vien bija izaicinājums visiem, bet, sākot šo projektu veidot, redzējām, ka starptautiskās saites tiek stiprinātas. Programma ir ļoti veiksmīgi sastādīta gan lokālā, nacionālā, gan starptautiskā aspektā".

Iesaistot UNESCO kultūras mantojuma sarakstā iekļauto Kuldīgu, kura arī piedalījās konkursa pirmajā

Avots: Kultūrzīmes
Datums: 21.10.2026

s mājas stiprinot

kārtā par 2027. gada Eiropas kultūras galvaspilsētas titulu (uz finālu abas pilsētas gāja kopīgi), un vēl vairākas Dienvidkurzemes pašvaldības (Aizpute, Pāvilosta, Grobiņa u. c.), Liepāja kā Eiropas kultūras galvaspilsēta iegūst vēl izteiktāku kultūras mantojuma elpu, tradicionālo kultūru, amatniecības prasmes, senatnīgumu, radošās mākslinieku nometnes.

Viesnīcu un restorānu jautājums

Protams, šībrīža ģeopolitiskā situācija ir neparedzama, tomēr, nedaudz norobežojoties no tās, jautājam kā mierlaika apstākļos – vai Liepāja šobrīd ir gatava Eiropas kultūras galvaspilsētas gadam, vai pietiks restorānu, viesnīcu? "Kopējā kapacitāte ir vērtējama kā laba, ja skatāmies visas Latvijas ietvarā. Jāsaprot arī, ka programma nenozīmē nemainīgi milzīgu pieprasījumu katru dienu. Esam skatījušies, lai kalendāru veidotu ar dažādu intensitāti un vairāk vai mazāk līdzsvarotu visa gada garumā. Pasākumi ir arī dažādām auditorijām, tātad dažādu segmentu viesmīlībā. Tikai daži būs lieli kā atklāšana vai "Rokam roku" kopā ar "Summer Sound" vai "Europa Cantate", kas ir lielākais koru piedzīvojums šeit, Liepājā. Tā ir arī motivācija no uzņēmējdarbības viedokļa – šo iespēju izmantot vai neizmantot."

Kas paliks mantojumā

Vai ir domāts par to, kāds būs taustāmais ieguvums no Eiropas kultūras galvaspilsētas gada?

"Mūsu mērķi ir vērsti gan uz rezultātiem, gan uz mūsu pašu izaugsmi. Mēs stiprinām savas iekšējās mājas, savu varēšanu, kā arī plašākas sadarbības," teic Baiba Bartkeviča.

Runājot par paliekošajām vērtībām, Inta Šoriņa uzskata: ""Rīgas 2014" iepriekšējās sezonas sakrita ar dižošanos ar kultūras daudzveidību. Savukārt šajā periodā, kad mēs ieguvām titulu, Eiropas Komisija izvirzīja jau ļoti konkrētus mērķus, uzsverot, ka kultūras galvaspilsētām ir jāveicina pēctecība un jāveido programma, nevis ceļot infrastruktūru, ko pēc tam ir izaicinoši uzturēt, bet tieši veicot izmaiņas kultūras sektorā un pilsētas attīstībā ilgtermiņā. Līdz ar to mēs jau no pirmās dienas pieslēdzamies idejām, kas potenciāli varētu palikt." Jautājums, vai tās paliks, tomēr esot politiskā un arī kultūras sektora izlemšana. "Dace Vilsone (iepriekšējā KM valsts sekretāre) ir stājusies (Liepājas Kultūras nodaļas vadītājas) amatā tikai šonedēļ, un domāju, ka par to būs kopējais kultūras jomas lēmums," piebilst "Liepājas 2027" vadītāja. Organizatori redzot, ka saglabājamais aspekts ir auditorijas paplašināšana, jo esot mērķtiecīgi uzsākta gan jauniešu, gan apkaimju, gan brīvprātīgo programmas īstenošana, kur iesaistījušies simtiem cilvēku. Paliekoša būšot arī kādreizējā Liepājas bankas ēka, kuras pirmajā stāvā jau ir izvietojies Liepājas muzejs un kurā no 3. marta līdz 28. novembrim notiks japāņu laikmetīgās mākslas zvaigznes Čiharu Šiotas pirmā personālizstāde Baltijā "Realitātes audums". Jautājums esot par to, kas šajā telpā notiks pēc tam. Organizācijas izrādot arī interesi par lielformāta darbu palikšanu Liepājā. Jautājums – vai būs turpinājums? "Īstenosies tās lietas, kam aizmugurē būs cilvēks, kuram deg sirds un acis par konkrēto tēmu," uzskata I. Šoriņa.

"Šai programmai raksturīga iezīme ir dažādu pilsētvides, dabas un industriālo objektu izmantošana," uzsver Baiba Bartkeviča. "Liepājas metalurga" bijušajā teritorijā no 2. līdz 4. jūlijam norisināsies festivāls "Ardievas smagajam metālam", 3. jūlijā – starptautisks elektroniskās mūzikas notikums "Liepāja 2027 × Hör Berlin". Karostā – jūnijā un augustā – Karostas bērnu simfonija "Karostas simfonija jauna cilvēka dzīvē" u. c. "Tā ir arī šīs teritorijas transformācija, mēs savienosim šo industriālo teritoriju ar laikmetīgo mākslu. Tāpat Tosmares kuģu būvētavas sausajā dokā (no 29. maija līdz 25. septembrim) būs skatāma starpdisciplinārā izstāde "Noteiktā nenoteiktība", kurā Andris Eglītis un citi mākslinieki lielformāta darbos risinās dialogu ar vēsturisko industriālo vidi. Daudzi mākslas darbi būs apskatāmi pilsētas vidē (projekts "Kā kopt kopienu") – Jūrmalas parkā, pludmalē un citās netradicionālās vietās. Mums ir arī programma "Jaunatklāt vietējo", kur gribam ar jaunām acīm atklāt Liepāju," stāsta Baiba Bartkeviča.

Bibliotēkas nav joprojām

Programmā iekļauts arī Liepājas Centrālās zinātniskās bibliotēkas rīkots notikums – 20. maijā risināsies projekts "Atrasts Vecbibliotēkā", kas veltīts Liepājas pilsētas bibliotēkas 250. gadadienai, un 12. novembrī noslēgsies ar zinātnisku konferenci "Lielajā dzintarā". Taču "Kultūrzīmes" jau ir rakstījušas par to, ka Liepāja joprojām nav savas publiskās bibliotēkas, kas ir diezgan dīvaini un pat apkaunoši ikdienā un kur nu vēl tik vērienīga notikuma priekšvakarā (Diāna Jance, "Kad pilsētai pietrūkst vizītkartes. Liepājai nepieciešama jauna bibliotēka", 2024. gada 13. martā), jo pašreizējā ēka neatbilst ne glabātajam grāmatu apjomam (lai gan bibliotēkā atrodas pat 16. gs. manuskripti), ne vides pieejamības un elementāriem higiēnas standartiem. Tomēr tieši bibliotēkas ieņēmušas nozīmīgu vietu iepriekšējo gadu, arī Rīgas 2014. gada EKG programmās.

"Par jaunas bibliotēkas ēkas celtniecību Liepājā tuvākajā laikā netiek domāts. Šādu bibliotēku mēs varam uzbūvēt tikai un vienīgi kopā ar valsti un Eiropas struktūrfondiem," portālam "lsm.lv" teicis Liepājas domes priekšsēdētājs Gunārs Ansiņš.

"Šajā projektā mēs mājas neceļam, tā budžets pieļauj tikai kustināt šos procesus," uzsver B. Bartkeviča.

Cik liela nozīme Liepājas kā EKG programmā ir nacionālajam aspektam? "Varam skatīties kaut vai spilgtās japāņu laikmetīgās mākslinieces Čiharu Šiotas pirmo personālizstādi Baltijā "Realitātes audums" – tas ir visas Latvijas mēroga notikums, jo tāds nekad vēl nav bijis. Tāpat būs daudzas citas mākslas izstādes ar mākslinieku jaunradi – piemēram, Arnis Balčus veido fotoizstādi par cenzūru 21. gs. fotogrāfijā, Pauls Rietums pēc viesošanās Kioto rada brīnišķīgu izstādi pilsētvidē, lietuviešu kurators Raimonds Malašauskis veido gan Latvijas, gan starptautisko mākslinieku izstādi, tāpat ir sadarbība ar Laikmetīgās mākslas centru un tā vadītāju Solvitu Kresi. Tas ir Latvijas un arī starptautiska mēroga notikums," uzskata B. Bartkeviča.

Drošības izaicinājumi

Vaicāta, kādi risinājumi paredzēti, ņemot vērā nestabilo ģeopolitisko situāciju, I. Šoriņa teic: "Kad sākās Krievijas šausmīgais karš Ukrainā, sūtījām savu pieteikumu Eiropas Komisijai. Šie notikumi sašūpoja mūs visus, tomēr mūsu atbilde tika balstīta "(ne)miera" konceptā. Tajā emocionālajā brīdī šausmās saķērām kreņķi, likās, ka valda haoss, nestabilitāte un neskaidrība. Tomēr ātri kā komanda sapratām, ka mums pretī ir jābūt mierīgiem, strukturētiem, nosvērtiem, ar skaidru prātu skatoties uz ļoti praktiskiem soļiem." Viens no mērķiem esot arī starptautiski parādīt, ka Latvija ir droša valsts, kur dzīve notiek ļoti profesionālā līmenī. No 116 lielajiem notikumiem tikai 14 producējot pati "Liepāja 2027". Pārējie ir gan pamatpartneru, gan līdzfinansēti projekti, kam katram jābūt darbības plānam ārkārtas situācijās. KZ

ANITAS ROBMANES FOTO

Gaisa akrobāts programmas atklāšanā, it kā simbolizējot tās sarežģīto tapšanu.

APTAUJA

VAI "LIEPĀJA 2027" IR GATAVA DROSMĪGAI MĀKSLAI?

Ko Liepāja kā Eiropas kultūras galvaspilsēta dos Latvijas mākslai?

- **Ieva Epnere, piedalīsies Solvitas Kreses kūrētajā grupas izstādē "Locus Mundi":** "Manas personīgās cerības bija un ir, ka "Liepājas 2027" ietvarā pilsētai beidzot būtu bijusi iespēja iegūt paliekošu jaunu kultūrvietu – mākslas galeriju un starptautisku pastāvīgu mākslas rezidences vietu –, kas ir vitāli svarīgi, lai radošā vide Liepājā attīstītos un cilvēki brauktu uz Liepāju gan skatīt izstādes, gan radīt jaunus darbus un izstādītos. Tāpat samērā maz ir iesaistīti tieši Liepājā dzīvojoši mākslinieki. Šī būtu bijusi lieliska iespēja dot balsi tieši vietējiem māksliniekiem, kā arī sniegt atbalstu vai vismaz atspērienu nākotnei, kaut tikai uz šo periodu, piešķirot telpas darbnīcām."
- **Andris Eglītis, veidos grupu izstādi "Noteiktā nenoteiktība":** "Šis statuss ir lieliska iespēja veidot jaunus organizatoriskus un satuviskus formātus, taču tas nav vienkārši. Vienlaikus jārespektē vietējās kultūras vērtības un tradīcijas un jāveido starptautiski pievilcīgi, skaļi un vērienīgi notikumi dažādām auditorijām. Tosmāres kuģubūvētavas doka ēka (kur norisināsies grupas izstāde "Noteiktā nenoteiktība") līdz šim nav bijusi pieejama publiskai apskatei. Latvijā ļoti pietrūkst iespējas piedzīvot telpas un vērienīgu un kvalitatīvu mākslas pieredzi, kas arī varētu vairot sabiedrības interesi par laikmetīgo mākslu."
- **Aigars Bikše, piedalīsies pilsētvides projektā "Sapņu teritorija":** Jūtu, ka ne vienmēr ir izpratne par to, ko šis kultūras galvaspilsētas statuss nozīmē. No jaunrades, drosmes un vēriena viedokļa gribētos redzēt kaut ko neikdienišķu un nozīmīgu, latiņu augstāk par to, ko ierasts redzēt kultūrtelpā. Tāpēc būtiska ir sadarbība ar pilsētu un vietējiem iedzīvotājiem. Viņiem ir jāsaprot, ka tie brīnumi nav domāti, lai viņus aizskartu vai apceltu. Tie rodas no plašāka konteksta, kas var nebūt uzreiz saprotams vai mīlīgs, bet kam ir jāizspēlējas kultūras galvaspilsētā."
- **Kristiāna Kārkliņa, kuratore laikmetīgās mākslas projektam "Kā kopt kopienu":** "Liepāja 2027" varētu kļūt par impulsu ne tikai pilsētas kultūras dzīvei, bet arī veicināt drosmīgākus mākslinieciskos eksperimentus, starpdisciplināru sadarbību un jēgpilnu mijiedarbību. Man personīgi ir svarīgi, lai kultūra radītu telpu satikšanās iespējām, sarunām un arī neērtiem jautājumiem. Ceru, ka šis gads palīdzēs stiprināt izpratni par kultūru kā ilgtermiņa procesu, kura vērtība izmērāma ne vien apmeklētāju skaitā, bet arī jaunā pieredzē un sadarbībās."
- **Krišs Salmanis, "Liepājas 2027" metu konkursa laureāts:** "Es ceru, ka Liepājai paliks kāda laba laikmetīgās mākslas telpa un skatītāji sapratīs – mums ir teicami kultūras profesionāļi. Ir diezgan skaidrs, ka neprofesionālim jaucoties, piemēram, zobārsta darbā, būs nepatikšanas. Nezinu, kāpēc jaukties mākslinieka darbā var šķist pieņemami. "Pūtiens" uzvarēja atklātā konkursā ar starptautiskas profesionāļu žūrijas lēmumu. Kāpēc apšaubīt tā spriestspēju?"

LĪGA AIJA LAGZDIŅA

JAUTĀJUMS

VAI "LIELAIS DZINTARS" IZTURĒS 30 TONNAS SMILŠU

"Sun & Sea" 8.–11. aprīļa performancē "Lielā dzintara" Lielā zāle pārtaps mākslīgā pludmalē ar 30 tonnām smilšu. Vaicāta, vai nav bažu par to, kā tas tehniski var ietekmēt skatuvi, Baiba Bartkeviča atgādina, ka "Sun & Sea" ir Venēcijas biennāles meistardarbs, kurš izbraukājis visu pasauli. "Viņi bija Sidnejas operā, Parīzes operā. Tātad viņu tehniķi un producenti ir visaugstākā ranga eksperti, kuri ļoti labi māk pielāgot telpas visprestižākajās kultūrvietās. Domāju, ka, sadarbojoties viņu ekspertīzei ar mūsu eksperta darbu un zināšanām, nodrošināsim apsolīto kvalitāti. Tas viss ir smalki pārdomāts."

UZZIŅA

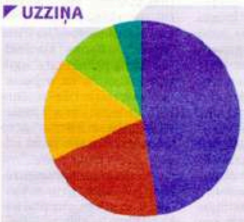

LIEPĀJAS – 2027. GADA EIROPAS KULTŪRAS GALVASPILSĒTAS – BUDŽETS

- 10,5 milj. eiro – valsts finansējums.
- 4,5 milj. eiro – Liepājas pašvaldības finansējums.
- 3,7 milj. eiro – "Liepāja 2027" pamatpartneru un atvērto līdzfinansējumu konkursu partneru piesaistītie ES fondu līdzekļi un pašu ieguldījums.
- 2,3 milj. eiro – nodibinājuma "Liepāja 2027" ES fondu piesaistītie līdzekļi, sponsori, biļešu ieņēmumi.
- 1 milj. eiro – Kuldīgas un Dienvidkurzemes novada finansējums.

Avots: Kultūrzīmes
Datums: 21.10.2026

LNGB ir saikne ar tās pirmsākumiem. Bibliotēkas vadītāja Elīna Lilenblate-Kleina rokās tur vienu no Baumaņu Kārļa dāvinātajiem izdevumiem, kas kļuva par pamatu pirmajam bibliotēkas grāmatu fondam

Bibliotēkai 140 – grāmatu mīlestības svētki

Limbažu novada Galvenā bibliotēka (LNGB) 17. oktobrī svinēja 140. gadskārtu. Bija gan viesi, gan atskats pagātnē, gan svinības un, protams, arī kūka. Pasākumu vadīja Ansis Klintsons, muzikālos atpūtas brīžus nodrošināja viņš un Ausekļa Limbažu teātris, bet par jokiem un izklaidēm atbildēja leļļu teātris *ILze* un novadpētniece Irīna Noriņa.

Bibliotēku var salīdzināt ar dārgumu lādi. Vērtības, kas tajā paslēptas, ir atrodamas tikai tiem, kas meklē. Tā varbūt ir literāra metafora, bet LNGB atrodams arī viens īsts dārgums, kuru bibliotēkas vadītāja Elīna Lilenblate-Kleina bija arī atnesusi uz svētkiem – tā ir vienīgā no 300 Baumaņu Kārļa dāvinātajām grāmatām, kas saglabājusies līdz mūsdienām. Proti, bibliotēka aizsākās 1886. gadā, kad pēc Latvijas valsts himnas autora ierosinājuma tika dibināta Limbažu Saviesīgās biedrības bibliotēka, kuras pamatu veidoja viņa dāvinājums. E. Lilenblate-Kleina pēc tam pastāstīja: – *Ļoti interesanti ir paņemt to vienīgo grāmatu un saprast, ka to rokās turējis arī Baumaņu Kārlis. Grāmata visu laiku mums bija brīvpieejā, bet Nacionālajā bibliotēkā pirms vairākiem gadiem bija vērtīgas grāmatas zādzība. Tāpēc tagad esam definējuši, ka šī ir mūsu vērtība un to turam seifā. Bet interesenti grāmatu, protams, var apskatīt.*

Viena no sveicējām – novada Kultūras pārvaldes vadītāja Evija Keisele – priecājās, redzot, ka visi bibliotēkas ļaudis saposušies kā uz izlaidumu, jo šie nu beidzot bija svētki tieši viņiem. Tika sveikti gan bijušie, gan ilggadējie, gan esošie darbinieki. Iespējams, tieši tāpēc svinības ievilkās gandrīz trīs stundu garumā. Novadpētniece I. Noriņa viesus izklaidēja ar zināmiem un arī jauniem atklājumiem par bibliotēkas vēsturi. Piemēram, viņa fotogrāfijā demonstrēja celtni, kas kādreiz atradusies bibliotēkas ēkas vietā, un lika minēt, kas tur bija. Izradījās, ka tā bijusi skolai piederoša kūts, kurā tika turētas govis, cūkas un zirgi. Tāpat I. Noriņa visus pārsteidza ar atklājumu, ka 1879. gadā kāds vietējais grāmatu iesējējs Limbažos uz laiku izveidojis maksas bibliotēku – jau pirms Saviesīgās biedrības. Noslēgumā bibliotēkas vadītāja E. Lilenblate-Kleina pasākumu novērtēja kā izdevušos. Viņa apliecināja: – *Brīnišķīga sajūta! Tas ir liels notikums ne tikai Limbažiem, bet arī valsts mērogā, jo esam viena no senākajām reģionu bibliotēkām. Tagad varētu būt arī īstenojams sapnis uz bibliotēkas 150. gadskārtu izdot grāmatu. Būtu īstais laiks pie tā sākt strādāt!*

Vairāk par pasākumu un emocijām, kas valdīja svinībās, – 2. lpp.

Mika ROMANOVSKA
teksts un foto

Avots: Auseklis
Datums: 23.10.2026

2025. GADĀ Grāmatu svētki pulcēja plašu apmeklētāju skaitu. Tas bija īpašs notikums, jo pirms 500 gadiem iznāca pirmā grāmata latviešu valodā. FOTO: NO LAIKRAKSTA ARHĪVA

KAS KUR KAD

- **Nodarbība bērniem pulksten 11.15 "No švīkas līdz grāmatas varonim"**, kurā bērni kopā ar mākslinieci, grāmatu autori Agnesi Aizpurieti varēs iejusties grāmatas autoru un ilustratoru lomās. Agnese Aizpuriete ir māksliniece, bērnu grāmatu autore un ilustratore, animācijas filmu scenāriste un režisore. Plašāk pazīstama pēc raditajiem tēliem Dubnas preteklis un Trakā Lapsa, kas pazīstami gan no apgāda Zvaigzne ABC izdotajām grāmatām, gan filmu studijā "Rija" tapušajām animācijas filmām. Viņas radošajos darbos savijas krāsaina fantāzija, humors un sirsnīgi stāsti bērniem un pieaugušajiem.
- **Pulksten 11.15 saruna "Par stiprām nepiedzimst"** ar grāmatu autori, uzņēmēju, bijušo politiķi Lindu Mūrnieci. Pēc aiziešanas no lielās politikas pievērsusies uzņēmējdarbībai, sabiedriskām aktivitātēm, iesaistoties dažādos projektos. Vairāku autobiogrāfisku grāmatu autore, atklāti raksta par dzīves pārmaiņām, personīgo pieredzi un attiecībām.
- **Pulksten 12.30 sarunu "Kā tev klājas?"** vadīs rakstniece, kustības #LaiksLasit vēstnese Inga Grencberga. Plašu lasītāju atzinību guvuši viņas romāni "Sestā sieva", "Marija Déjà vu" un "Selina, kā tev klājas?". Aktīvi iesaistās sabiedriskajā dzīvē un mudina cilvēkus pievērsties grāmatām, lasīšanai, iedzīvinot pašas izveidoto iniciatīvu #LaiksLasit.
- **Saruna "Kam pieder patiesība" pulksten 14.00** – to vadīs žurnālists, uzņēmējs, vairāku grāmatu autors Armands Puče. Publiskajā telpā darbojas kā intervju un dokumentālu stāstu veidotājs par 20. gadsimta Latvijas vēstures personībām, sabiedriskajiem procesiem un notikumiem. Rakstnieka darbi bieži balstās reālos avotos un liecībās, pievēršoties pretrunīgi vērtētām biogrāfijām un notikumu rekonstrukcijai un atspoguļojot aktuālus Latvijas politiskos un sociālos notikumus.
- **Pulksten 15.00 "Detektīvromāna anatomija" kopā ar Rolandu Bulu** (istajā vārdā Rolande Bebere). Viņa strādājusi Valsts policijā par izmeklētāju. Juristes izglītība un uzkrātā profesionālā pieredze, kā arī Literārās akadēmijas kursu absolvēšana devuši iespēju pievērsties detektīvromānu rakstīšanai, sniedzot lasītājam daudzpusīgu ieskatu noziegumu mehānismos un noziedznieku psiholoģijā.

AVOTS: ALŪKSNES NOVADA BIBLIOTĒKA

Grāmatu svētki pulcēs lasītājus, rakstniekus un grāmatu mīļotājus

Laikā, kad arvien lielāku vietu cilvēku ikdienā ieņem digitālās tehnoloģijas, grāmata joprojām saglabā savu īpašo vērtību. Tā ne tikai sniedz zināšanas un ļauj iepazīt citas pasaules, bet arī rosina domāt, iztēloties un sarunāties. Grāmatu svētki Alūksnē ir nozīmīgs notikums, kas vienkopus pulcē lasītājus, rakstniekus un grāmatu mīļotājus, apliecinot, ka interese par literatūru nav zudusi – 24. oktobrī Alūksnes Kultūras centrā pulksten 11.00 ikviens aicināts iepazīt aktuālāko literatūru, kā arī tikties ar grāmatu autoriem.

"Lai piedzimtu grāmata, ir vajadzīgs rakstnieks, māksliniekus un izdevējs, bet, lai grāmata dzīvotu - vajadzīgs lasītājs. Jo grāmata pati par sevi ir tikai lieta, par grāmatu tā kļūst tikai dialogā ar lasītāju, kad lasītājs to "izlaiž caur sevi", caur savām domām, jūtām. Un Grāmatu svētki ir tā lieliskā iespēja lasītājiem un arī ne-lasītājiem klātienē tikties ar rakstniekiem, izdevējiem, iepazīt jaunāko oriģinālliteratūru, uzzināt ko jaunu, gūt iedvesmu lasīšanai un vienkārši – saturīgi pavadīt brīvo laiku," saka Alūksnes novada bibliotēkas direktore Iveta Ozoliņa. Viņa uzsver – grāmata, īpaši latviešu oriģinālliteratūra, ir jāmīl, jāsaudzē un par to ir jārūpējas, jo latviešu literatūras lasītāju nav tik daudz. "Tikai visi kopā mēs to varam – autori, izdevēji, lasītāji, bibliotēku darbinieki, skolotāji, vecāki, vecvecāki, lasot grāmatas paši, priekšā saviem bērniem vai mazbērniem, ieinteresējot to darīt citus. Gribētos, lai grāmata mums katram ir nepieciešama kā ūdens, maize un gaiss," viņa uzsver.

Šogad apmeklētājiem būs iespēja tikties ar grāmatu autoriem, kuru grāmatas bibliotēkas īpaši pieprasītas, – Lindu Mūrnieci, Ingu Grencbergu, Rolandu Bulu un Armandu Puči, savukārt mazākajiem svētku dalībniekiem radošu un aizraujošu nodarbību vadīs Agnese Aizpuriete. Bibliotēka aicina apmeklēt Grāmatu svētkus un lai tajos notiek interesantas sarunas un vairojas lasītprieks! Ja būsiet aktīvs Grāmatu svētku apmeklētājs, būs iespēja laimēt ieejas biļeti uz koncertprogrammu "Satikt Čaku" pulksten 18.00, kurā skanēs Jāņa Lūsēna dziesmas ar Aleksandra Čaka vārdiem, mūzika nebijušām kino filmām un sarunas.

Laura Felša

AFIŠA

20. oktobrī 13.00 Mārkalnes bibliotēkā – pasākums bērniem "Bibliotēka – ideju laboratorija" kopā ar Jaunalūksnes bibliotēku.
20. oktobrī no 16.30 Jaunannas tautas namā – senioru tematiska tikšanās ar ergoterapeiti Rutu Kristu Avotu.
21. oktobrī 17.00 Alūksnes novada bibliotēkā – Lasītāju klubiņa ikmēneša tikšanās. Novadniecei Mārai Svīrei – 90.
22. oktobrī 10.00 Alūksnes novada muzejā – reģionālais seminārs "Vēsturisko zemju nemateriālā kultūras mantojuma glabāšana un glābšana krīzes situācijās".
22. oktobrī no 13.00 Zeltiņu tautas namā – Alūksnes novada senioru erudīcijas spēle "Prāta labirinti".
23. oktobrī 12.00 Ilzenes bibliotēkā – spēļu diena ģimenēm ar bērniem.
23. oktobrī 19.00 Jaunannas tautas namā – jauniešu kluba "Tikšķis" organizētā komandu spēle "Savāc, ja vari!".
24. oktobrī Alūksnes Sporta centrā – "Ķer un servē bumbu" sacensības.
24. oktobrī 11.00 Alūksnes Kultūras centrā – Grāmatu svētki. Tikšanās ar grāmatu autoriem Ingu Grencbergu, Lindu Mūrnieci, Armandu Puči, Rolandu Bulu un Agnesi Aizpurieti.
24. un 25. oktobrī 12.00 Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijā, Glika ielā 10 – Alūksnes atklātais 7. šaha festivāls.
24. oktobrī 15.00 Mārkalnes tautas namā – ansambļu sadziedāšanās "Atnāc pie manis uz rudeni ar sapni".
24. oktobris 17.00 Apes Amatu mājā – gonga skaņu meditācija.
24. oktobrī 18.00 Alūksnes Kultūras centrā – koncertprogramma "Satikt Čaku".
24. oktobrī 19.00 Virešu Kultūras namā – konkurss koncerts "Vēl nav par vēlu".
24. oktobrī 19.00 centrā "Dailes" Ilzenes pagastā – tautas muzikantu, dueta Lintars & Jana koncerts "Kad dzērves atkal projām dodas". 21.00 atpūtas vakars - balle ar Raivi no grupas "Kamēr jauni".
25. oktobrī 13.00 Kolberģa tautas namā – Pededzes pagasta amatierteātra "Situācija" izrāde "Dārgais pirkums".
25. oktobrī 14.00 Gaujienas Tautas namā – "Prāta labirints Gaujienā".
25. oktobrī 15.00 Annas kultūras namā – Bejas amatierteātra izrāde "Šujam, griežam, pletējam".
25. oktobrī 18.00 Alūksnes Kultūras centrā – ilūziju šovs "Iluzionists Edžus gaisā".

Avots: Alūksnes un Malienas Ziņas
Datums: 20.10.2026

Laužstereotipu par bibliotēku

15

ĢIMENES DIENĀ Jelgavas bērnu un jauniešu bibliotēkā "Zinītis" pasaku tēlos iejutušās Vanesa, Šarlote un Elīza – Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijas 9.IB klases audzēknes.

FOTO: KRISTĪNE BOGDANE

Avots: Zemgales Ziņas
Datums: 22.10.2026

BĒRNU radošo aktivitāšu stūrītis. FOTO: INGRĪDA NEUSA-LUCA, KRISTĪNE BOGDANE

JELGAVNIECE Linda ar sešgadīgo meitiņu Fēbi bieži dodas uz Miezītes bibliotēku.

Ģimenes dienā "Zinītī" – lasītprieks un radoša rosība

Nedēļas nogalē Jelgavas bērnu un jauniešu bibliotēkā "Zinītis" valdīja rudeniga noskaņa un radoša rosība. Ģimenes dienā, kas šoreiz bija veltīta rudenim un tā bagātigajām veltēm, lieliem un maziem apmeklētājiem bija iespēja kopā pavadīt laiku, darboties radošajās darbnīcās, piedalīties izzinošās aktivitātēs un lauties pasaku burvībai.

Jelgavas Pilsētas bibliotēkas direktore Lāsma Zariņa stāsta, ka šoruden Ģimenes dienas notiek katru nedēļas nogali, pārmainus kādā no četrām pilsētas bibliotēkām. Katrā apmeklētājiem tiek piedāvātas atšķirigas aktivitātes, lai kopiga laika pavadīšana būtu gan interesanta, gan izzinoša. Direktore atzīst, ka daudzas ģimenes bibliotēku pirmo reizi apmeklē tieši Ģimenes dienās. "Cenšamies lauzt stereotipu, ka bibliotēkā ir tikai bibliotekāre un grāmatas. Patiesībā šeit notiek daudz interesantu pasākumu. Lai bērni un jaunieši iemīlētu grāmatas un lasīšanu, mums jācenšas viņus ieinteresēt ar dažādām aktivitātēm," uzsver L. Zariņa.

Grāmata nezaudē savu vērtību

Bibliotēkas iesaistās gan skaļās lasīšanas sacensībās, gan lasīšanas veicināšanas programmās, tostarp mazuļiem un viņu vecākiem paredzētajā "Pūčuļēnu skolā". Īpaša uzmanība tiek pievērsta arī bērnu radošo spēju un sīkās motorikas attīstīšanai. Pasākumos mazie apmeklētāji var veidot, līmēt, zīmēt un darboties ar dažādiem materiāliem, vienlaikus attīstot iztēli, veiklību un radošumu. Tiek rīkoti arī konkursi par grāmatu varoņiem un literatūru, rosinot bērnu interesi par lasīšanu. Pozitīvi, ka daudzi atkal izvēlas grāmatas drukātā formātā, nevis elektroniskajās ierīcēs.

VIENS NO Ģimenes dienas notikumiem "Zinītī" ir tikšanās ar bērnu grāmatu autori Ivetu Dārznieci, kura iepazīstina apmeklētājus ar saviem dzejoļiem. Taču tā nav ierasta dzejas lasīšana – autore savus darbus atdzīvina ar aizraujošu stāstījumu, jautājumiem un dažādām aktivitātēm, iesaistot arī mazos un lielos klausītājus.

JELGAVAS Sociālo lietu pārvaldes Veselības veicināšanas nodaļas pārstāve Vita Savicka pasākuma apmeklētājus iesaista aizraujošā spēlē, kurā jāatpazīst dažādi augli un dārzeņi. Uzdevumi apvienoti ar kustību aktivitātēm.

JELGAVNIEKS ANDIS ir apņēmības pilns iemācīties pagatavot kļavu lapu cepuri un noslēgumā ir gandarīts, ka tas izdevās.

Bērnu un jauniešu bibliotēkā "Zinītis" lasītāju skaits pārsniedz trīs tūkstošus. Jau sesto gadu bibliotēka atrodas skaistās, plašās telpās, un ir ceriba, ka lasītāju kļūs vēl vairāk. Mājīgā vide sniedz plašākas iespējas ne tikai grāmatu iepazīšanai, bet arī dažādu pasākumu rīkošanai un ģimeņu kopīgai laika pavadīšanai.

Radoši darbojas un iepazīst grāmatas

Radošo aktivitāšu stūrītī bērni kopā ar vecākiem no krāsainas dzijas, papīra, kastaņiem un citiem dabas materiāliem gatavo jautrus ezīšus un citas mīļas rudens dekorācijas. Ezīti darina arī pirmklasniece Alise ar tēti Dmitriju un pirmklasniece Emma ar mammu Elīnu. Emma uz bibliotēku nāk regulāri, jo ikdienā tepat blakus apmeklē jaunrades nama "Junda" pērļošanas nodarbības. Toties Alise atklāj, ka viņai mājās ir ļoti daudz grāmatu un vislabāk patik pasakas.

Bibliotēkas fotostūrīti sastopam jelgavnieci Lindu ar sešgadīgo meitiņu Fēbi. Ģimene parasti reizi divās nedēļās dodas uz mājām tuvāko Miezītes bibliotēku, katrā reizē izvēloties desmit grāmatas. Fēbe jau iemācījusies lasīt, un visvairāk viņu aizrauj pasakas par dzīvniekiem. Meitenītes iecienītāko grāmatu vidū ir arī lietuviešu rakstnieces Linas Žutautes stāsti par zinātkāro un piedzīvojumiem bagāto meiteni Kiku Miku.

Darina kļavu lapu cepures

Pasākumā padomāts ne tikai par bērniem, bet arī par pieaugušajiem. L. Zariņas vadībā interesenti var apgūt kļavu lapu cepuru darināšanu. Tas ir samērā laikietilpīgs darbs, kas prasa pacietību un rūpību, – pat pieredzējušiem pinējiem vienas cepures izgatavošana aizņem divas stundas. Taču rezultātā top neparasta un koša rudens galvassega, kurai izmantotas aptuveni 200 kļavu lapas.

Jelgavniekam Andim iemācīties darināt kļavu lapu cepuri ir sens sapnis. "Mana sieva ir rokdarbniece, un es viņai vienmēr esmu lūdzis, lai uz Līgo svētkiem man tādu pagatavo. Taču viņai parasti nav laika, tāpēc šoreiz nolēmu iemācīties pats," stāsta Andis. Pa ceļam uz bibliotēku viņš parkā salasījis kļavu lapas, lai varētu ķerties pie darba. "Šādu cepuri var izmantot, arī ejot pirtī, tad tā jauki smaržo," piebilst jelgavnieks.

— Ingrīda Neusa-Luca

BIBLIOTĒKĀ apskatāma arī vairāku Jelgavas pirmsskolas izglītības iestāžu un sākumskolu audzēkņu radošo darbu izstāde. No dažādām rudens veltēm bērni darinājuši izdomas bagātas kompozīcijas.

Avots: Zemgales Ziņas
Datums: 22.10.2026

Smiltenes vidusskolas 10. klases skolnieces Paula Aleksa Logina, Elīza Reimane un Keitija Raiskuma (priekšplānā) savas skolas bibliotēkai dod augstu vērtējumu – deviņas balles – gan par iespēju starpbrīžos spēlēt galda spēles, gan par grāmatām, kas vajadzīgas mājas lasīšanai. FOTO: SANDRA PĒTERSONE

"Ziemeļlatviju" lasa arī skolas starpbrīžos

Pati pirmā laikrakstu "Ziemeļlatvija" visam 2027. gadam abonēja Smiltenes vidusskolas bibliotēka.

"Pasūtām "Ziemeļlatviju" regulāri, katru gadu. Mums ir jāzina ziņas un notikumi, kas notiek tepat," stāsta Smiltenes vidusskolas bibliotēkas vadītāja Inguna Kudlāne.

Uzmanību pievērš gan skolēni, gan skolotāji

Smiltenes vidusskola izvietojusies trijās ēkās: Rīgas ielā 16C (1.–3. klases), Dārza ielā 17 (4.–6. klases) un Dakteru ielā 27 (7.–12. klases). Bibliotēkas ir tajās visās, bet laikraksts "Ziemeļlatvija" ir pieejams tikai skolas bibliotēkā Dakteru ielā.

"Agrāk pasūtījām visās trīs mūsu bibliotēkas adresēs, bet tagad to vairs nevaram atļauties. Pieprasījums pēc "Ziemeļlatvijas" mūsu bibliotēkā ir. Regulāri ienāk un laikrakstu lasa skolotāji. Ja avīzē ir rakstīts par mūsu skolas skolēniem, tad "Ziemeļlatviju" lasa arī skolasbiedri. Ir bijis, ka "Ziemeļlatviju" pat pārtver pa ceļam no pastnieces līdz bibliotēkai un lasa," smaida Inguna Kudlāne.

To, ka "Ziemeļlatviju" Smiltenes vidusskolas skolēni zina, apliecināja arī šomēnes skolā sarīkotais "Ziemeļlatvijas" medijpratības forums jauniešiem. Daloties iespaidos, vairāki vidusskolēni stāstīja, ka šajā medijā visbiežāk izlasa ar Smiltenes vidusskolu saistītās ziņas un ziņas par aktualitātēm Smiltenes novadā.

Dienā, kad Smiltenes vidusskolas bibliotēkā Dakteru ielā 27 viesojās "Ziemeļlatvija", bibliotēkas gaišajās, mūsdienīgajās telpās bija daudz skolēnu. Sasēdušies ap galdiņiem, viņi spēlēja šahu un dažādas galda spēles.

Skolas bibliotēkai mūsdienās jābūt vietai, kurā satiekas zināšanas, socializācija un arī viedums, uzskata Inguna Kudlāne.

"Pirmais un svarīgākais mūsu uzdevums ir nodrošināt ar mācību literatūru un daiļliteratūru, kas ir nepieciešama mājas lasīšanā un dažādu projektu darbu izstrādāšanā. Otra būtiska mūsu funkcija ir atpūta, kas notiek garajos starpbrīžos. Šogad ļoti daudz skolēnu, īpaši tie, kuri ir atnākuši no Dārza ielas uz šo ēku, spēlē šahu. Bibliotēkā ir arī dažādas galda spēles gan komunikācijai, gan socializācijai. Spēles iepērkam mērķtiecīgi, lai tās būtu tādas, kas arī izglīto un audzina," stāsta Inguna Kudlāne.

Priecājas, ja "āķis" nostrādā

Būtisks bibliotekāru uzdevums ir veicināt arī skolēnu lasītprasmi, kam lielu uzmanību pievērš visas Smiltenes vidusskolas bibliotekāres: Inguna Kudlāne, Elīna Kubuliņa-Vilne, Daiga Ote un Gunta Bērziņa.

Skolas bibliotēka īsteno dažādus lasītprasmes veicināšanas projektus. Viens no tiem ir Latvijas mēroga lasīšanas veicināšanas programma "Bērnu un jauniešu žūrija", kuras kolekcijā ekspertu komisija šogad iekļāvusi 29 grāmatas sešās vecuma grupās. Smiltenes vidusskolas bibliotēkai ir tradīcija ik gadu šīs žūrijas noslēgumā apbalvot savus čaklos lasītājus ar biļetēm uz visiem kopīgu kinoseansu.

Vēl viens lasītprasmi veicinošs projekts, kurā iesaistās arī Smiltenes vidusskolas bibliotēka, ir nacionālā skaļās lasīšanas sacensība 5. un 6. klašu skolēniem, kas notiek vairākos posmos – skolā, reģionā un valsts finālā. Šoruden valsts finālā skaļās lasīšanas sacensībās Smiltenes vidusskolu un visu Valkas reģionu (Smiltenes un Valkas novada skolas) pārstāvēja 6.d klases skolnieks Krišjānis Zariņš.

"Šogad skolas Dārza ielas ēkā ir jaunums. Bibliotekāre Elīna Kubuliņa-Vilne organizēja skaļo lasīšanu vienkārši tāpat, – bērni sanāca kopā starpbrīdī bibliotēkā un kopā skaļi lasīja. Bērnu lasītprasmi veicināt ir sarežģīti, bet mēs, bibliotekāres, kopā ar skolotājiem cenšamies izmest kādu "āķi" un ievilināt viņus lasīšanā. Ir prieks, kad tas izdodas," teic Inguna Kudlāne.

— Sandra Pētersone

Avots: Ziemeļlatvija
Datums: 20.10.2026

Cilvēkam vajadzīgs fiziskais un garīgais tonuss

Dainis Kalns, kuru esam ieskaitījuši savu novadnieku vidū, Latvijā zināms ne tikai kā ārsts un Latvijas Ārstu biedrības goda biedrs, bet arī kā Siguldas opermūzikas svētku izveidotājs, Triju Zvaigžņu Ordeņa komandieris un Spīdolas balvas laureāts. Un nu jau arī divu grāmatu autors. Stāstu krājums «Nepārvaramā» tika izdots 2022. gadā, bet savu jaunāko izdevumu, ģimenes sāgu «Lielā laime» autors 7. oktobrī prezentēja Tukuma bibliotēkā līdz ar stāstiem par opermūzikas festivālu, un, galvenais, – par to, kā vecuma galā izvairīties no demences. Kā saka D. Kalns – savos gandrīz 82 gados ir sapratis, kas tas ir un kas no tās var paglābt.

FOTO - Agita Puķīte

Tukumnieces Reginas Skučeres bērnība pagājusi tais pašās vietās Kuldigā, kuras Dainis Kalns aprakstījis savā grāmatā

Īss ieskats dzīvesgājumā

D. Kalns:

– Kuldīgā beidzu vidusskolu 1964. gadā. Pēc vidusskolas bija trīs gadi armijā, seši – Medicīnas institūtā un septiņi – Ventspils slimnīcā. Atgriezies Rīgā, strādāju Medicīnas skolā un Gaiļezera slimnīcā, kur asistēju pieredzējušajam ķirurgam Raulam Renemanim un kļuvu par augstākās kategorijas ķirurgu, kas bija mana mūža darbs. Tā kā man enerģijas nekad nav trūcis, vienmēr esmu sportojis – trenējos un trenēju svarcēlājus. Kad sākās Atmoda, Ingrīda Sokolova Kauguros atklāja Zentas Mauriņas kultūras universitāti. Un es to nokopēju – Siguldā atvēru Garīguma liceju. Visa mūsu inteliģence, zinātnieki, mācītāji bija pasniedzēji. Pēc četriem gadiem gribējās kaut ko vairāk, un sākumā Siguldas baznīcā, kultūras namā un slimnīcas aktu zālē notika pasākumi un koncerti, bet 1993. gadā pārcēlāmies uz Siguldas pilsdrupām, kur 1995. gadā sākās operu iestudējumi, kurus menedžēju kopā ar sievu, aktrisi Lolitu Cauku. Tā līdz šai dienai mokos – vienmēr jāizdomā, lai tas, ko piedāvāju, būtu līmenī, un jāriskē ar savu naudas maku. Bet labāk riskēt ar naudu, nevis ar kvalitāti!

Ļoti svarīgs nosacījums – darbaspējas

– Rīgā ir ļoti daudz centru, kur strādā ar senioriem, palīdz viņiem tikt galā ar sevi, bet ir arī tādi cilvēki, kas tiek paši galā. Jā, tas ir grūti, bet arī diezgan vienkārši – kā kādreiz teica Visvaldis Lācis, kas 93 gados skrēja maratonu, – jābūt fiziskā, garīgā tonusā.

Viegli jau pateikt, bet – kā dabūt to fizisko un garīgo tonusu? Nupat, lasot par vienu no izcilākajiem teologiem Voldemāru Maldoni, ieraudzīju vārdus "lielas darbaspējas". Respektīvi, lai cilvēki varētu kvalitatīvi un efektīvi savu mūžu pavadīt, ir vajadzīgas darbaspējas. Tu vari būt apdāvināts, bet, ja ātri nogursi, ja nespēsi koncentrēties, tad būs grūti. Bet, lai šīs darbaspējas iegūtu, jāsāk domāt pavisam agri. Pirmās Latvijas laikā bija tāda teorija, ka par bērnu radīšanu jādomā jau vismaz pusgadu iepriekš pirms šī notikuma. Esmu ticies ar cilvēkiem, kuri saka, ka atmetuši smēķēšanu, atteikušies no alkohola, lai pēcnācējs būtu vesels. Es nezinu, kāpēc ar topošajiem vecākiem ir aizmirsuši par to runāt, bet tas ir ļoti svarīgi. Te atceros tādu ļoti ciniskuSarunu – kāda māte sūdzējās manam kolēģim par to, ka viņas bērns ir slimīgs. Un kolēģis atbildēja, ka viņi, vecāki, taču šo bērnu ir radījuši... Tātad – pirms domāt par pēcnācējiem, kā jau minēju, kādu laiku iepriekš jāatsakās no kaitīgiem ieradumiem, arī no kontracepcijas.

Tālākais svarīgākais ir bērna mūža pirmie septiņi gadi. Jo, lai būtu jau manis pieminētās darbaspējas, ir vajadzīga spēciga sirds, labas plaušas un muskulatūra. Uzskatu, ka daba, radot cilvēku, jau ir par to domājusi, liekot bērniem šajā vecumā būt ļoti aktīviem. Un tas ir normāli – organismā esošie adrenalīna centri liek kustēties, un šīs darbības palīdz sirdij, plaušām, muskuļiem. Un, ja ir stipra muskulatūra, arī smadzenes labi attīstās. Tāpēc jau ir tas teiciens, ka veselā miesā ir vesels gars. Tā kā arī bērniem slodze ir vajadzīga, lai radītu spēcīgu pamatu tālākajai dzīvei un lai viņi varētu labi mācīties, labi sportot un gūt rezultātus. Piemēram, Raimonds Bergmanis, ir svarcēlājs ar divām augstākajām izglītībām, bet profesors Māris Andžāns, kurš nereti komentē starptautiskos notikumus, ir septiņkārtējs Latvijas čempions svarcelšanā... Un varētu vēl šādus cilvēkus minēt. Tas ir elementārs likums – ja gribi, lai tev strādā smadzenes, lai tu tiec uz priekšu, lai būtu jauda, ir jāstrādā! Ja nav jaudas, paliec atpalicējos...

Nākošais ir iztikt bez cigaretēm, lai gan šobrīd tā ir vislielākā bēda, ka smēķē gan sievietes, gan vīrieši. Un tad ir nogurums, sirds vājums un jāmeklē medikamenti...

Dārzs dod emocijas un kustības

– Bet, kad nāk pāri 40 gadiem, vislabākās zāles ir zeme, dārziņš, kur parušināties. To pirms gadiem 30 izlasījusi rakstā par slavenu krievu ķirurgu Uglovu, kurš 95 gadu vecumā vēl operēja. Kad viņam prasīja, kur ir jūsu noslēpums, viņš nosauca trīs elementāras lietas: būt pozitīvam – darīt labus darbus, domāt labas domas, kā arī strādāt dārzā.

Manā dārzā izaug viss, ko vajag, – gurķi, kartupeļi, upenes, avenes, zemenes, vienīgi sīpoli tajā zemē neaug tā, kā vajag. Ja esi dārziņā, ja sāc koncentrēties uz to, kas dīgst un nedīgst, pazūd visas nepatikamās problēmas. Otrkārt, tā ir laba fizkultūra, slodze organismam, lai veicinātu asinsriti. Ravējot tu nemanot izpildi dažādus vingrojumus un vēl vari nopriecāties, ka esi dobi izravējis un rudenī arī ražu nopļāvis.

Un trešais šī ķirurga ieteikums bija padomāt par intīmo dzīvi. Jā, padomju laikā nebija seksa, un tagad arī par to kautrējās runāt, bet tā ir tāda pati dzīves nepieciešamība kā elpot svaigu gaisu. Normāls vecis vienmēr tā ka drusku alkst pēc sievietes... Bet tur ir vajadzīgi divi. Uzskatu, ja sieviete mājās domā par sevi, par savu ģērbšanos, par savu frizūru, tad jau vīrietis būs savaldzināts. Un, bez šaubām, arī vīrietis nedrīkst tāds nopuņķojies apkārt staigāt – viņam jābūt tonusā! Tā arī vecumdienās dzīve var būt jauka un patīkama.

Pieticīgie tiek dzīvē uz priekšu...

– Un vēl viena lieta – ir jābūt radošam, kas ir vislabākās zāles pret demenci! Ja tu kaut ko radi, – tas ir smadzeņu treniņš. Nav jau obligāti jāraksta grāmata, jākomponē mūzika vai dzejolis jāizdomā. Var mājās tādu smuku puķu dārziņu veidot, visu ko kombinēt. Man patīk, ka kundze ir aizrāvusies un no sēkliņām uz palodzes audzē stādiņus gan puķēm, tomātiem, gurķiem, un pēc tam siltumnīca ir tik laba tomātu raža. Tas ir tāpēc, ka pieiet tām lietām radoši. Un vēl viens ieteikums – lasiet! Lasīšana arī ir enerģija. Es arī pats jūtu, ja apmēram 40 minūtes kaut ko nopietnu lasu, esmu sevi garīgi noslogojis. Un tā ir ļoti pozitīva sajūta. Mans ritms ir tāds, ka no rīta izdzeru kafijas tasīti, tad palasu un dodos ārā – uz siltumnīcu vai, piemēram, zemenes ravēt, bet vislielākā atkarība man ir malkas skaldīšana. Laukos ir trīs krāsnis, un malka ir vajadzīga. Un, ja ir labs cirvis, malkas skaldīšana ir maza bauda.

Ziniet, man ir vajadzīgs maz. Man ir, kur dzīvot, ir mašīna, ar ko braukt, un esmu laimīgs, saldzinot ar savu bērnību, kad biju izsalcis, uz skolu kājām gāju piecus kilometrus, arī ziemā – ar teniščībiņām kājās, un valkāju apģērbu, ko divi vecākie brāļi bija novalkājuši... Bet tas norūdīja. Jo citu iespēju nebija. Varbūt tāpēc man nav vajadzīga ne grezniba, ne lepniba – tā varbūt ir kaut kāda bērnības trauma. Bet ir arī teiciens, ka pieticīgie dzīvē tiek uz priekšu – var teikt, ka mana pieticība ir radījusi opermūzikas svētkus...

Galvenais ir nebūt slinkam, laiskam – ja kustināsi kājas, rokas un smadzenes, jaunība nezudīs.

«Lielā laime» – piemineklis pēckara sievietēm laukos

– Uzskatu, ka bērna gados ir ļoti svarīga vienatne, būšana ar sevi un ārpus bara, jo tad var izdomāt dažādas domas. Tā notika arī ar mani – lauku zēnu, kam ganu gaitās vai, garo ceļu uz skolu ejot, bija laiks par visu ko izsapņoties. Grāmata «Nepārvaramā» man kādus 40 gadus bija galvā, bet to uzrakstīju tikai pirms trim gadiem. Savukārt «Lielā laime» ir piecu paaudžu ģimenes sāga, manas atmiņas no četru gadu vecuma, atceroties savas ģimenes saimniecību, lauku darbus un svētkus. Šī grāmata ir kā piemineklis manai mammai un visām tām sievietēm, uz kurām pēckara gados gūlās smagie kolhoza darbi un kas vienas lielā trūkumā audzināja bērnus. Mēs bijām pieci, un, kad 1952. gadā sāku iet skolā, tur puse bijām bez tēviem – viņi bija krituši, lēģeros vai aizlaidušies uz ārzemēm. Bet mātes palika un, kā vien spēja, rūpējās, lai bērni izaugtu.

Vaicāts, vai par Siguldas operas svētkiem nav plānojis rakstīt grāmatu, D. Kalns skaidro, ka jau pirms kādiem 10 gadiem to uzrakstījis, bet izdevējs Juris Visockis («Jumava») izbrāķējis: "Pamatā tur 95 % bija pozitīvie tēli, taču divi bija tādi – ne tie labākie, bet viņš gribēja, lai grāmata ir kā salds sīrupiņš... Bet – neesmu pieradis liekuļot, kas reizēm drusku traucē, taču uzskatu – lietas jāsauc īstajos vārdos. Bet esmu iecerējis uzrakstīt par savu dzīves gājumu, un jau ir nosaukums «Dzīve bez garlaicības», kā arī plānā ir nopietns stāsts par milestību. Un mana nākamā misija ir kopā ar domu biedriem pētīt Latvijas vēsturi, kas nereti balstās uz mītiem un izdomātām lietām, jo īpaši par Andrievu Niedru, un mūsu mērķis ir padarīt viņu par Latvijas glābēju, nevis nodevēju. Mēs organizēsim konferences un celsim gaismā patiesību...

AGITA PUĶĪTE

Avots: Neatkarīgās Tukuma Ziņas
Datums: 20.10.2026

RAKSTA LASĪTĀJS

Novadnieku stāsti – tikšanās ar Aivaru Lejieti

7. oktobrī Rojas pagasta bibliotēka pasākumu ciklā «Novadnieku stāsti» organizēja tikšanos ar mūsu novada veiksmīgu uzņēmēju un lielisku personību Aivaru Lejieti.

Saruna, iepazīstot viņu tuvāk, noritēja optimistiskā gaisotnē. Klātesošos interesēja visdažādākie jautājumi par viņa sasniegumiem dzīves ceļā.

Ar zivju produktu ražošanu saistītais uzņēmējs pastāstīja par savu darbību galvenajos virzienos – konservu, to kārbu un vāciņu ražošanu, zivju ieguvi, zvejas kuģu un iekārtu remontu, kā arī lidmašīnu ražošanu un citām jomām. Viņa uzņēmumā galvenokārt ražo zivju konservus – šprotes eļļā, kuru kvalitāte atzīta par vienu no labākajām pasaulē. Uzzinājām, ka arī patlaban zivju konservu noieta iespējas ir ļoti labvēlīgas, jo pieprasījums ir tik liels, ka ražotāju jaudas un kapacitāte nespēj nodrošināt visu pieprasīto apjomu. Būtisku izaugsmi kavē strādājošo trūkums.

Tikšanās dalībnieki bija sevišķi ieinteresēti Aivara Lejieša vaļasprieks – protams, par lidmašīnām un pilota pieredzi, kā arī par motosportu, ātrgaitas laivām un daudz ko citu. Pārsteidzošs un aizraujošs bija viņa stāstījums par daudzu gadu laikā dažādās pasaules vietās piedzīvoto.

Aivara Lejieša stāstījumā ieklausās Rojas bibliotēkas vadītāja Daiga Dambīte.

Publicitātes foto

Patīkamā noskaņā, smaržojot aromātiskai tējai, paskrēja vairākas stundas. Vairāk iepazinām šo izcilo personību, kurā bija jūtama vienkāršība, sirsnība un milzīgs gribasspēks sevis pilnveidošanai. Pat nonācām pie filozofiskām atziņām par ģimenes vērtībām, izglītības svarīgumu un dzīves jēgu. Pārliecinājāmies, ka lieli uzņēmumi sākas ar lieliskiem līderiem.

Paldies Rojas bibliotekārēm par pasākumiem, kuros tuvāk iepazīstam savā novadā dzīvojošos lielu plānu īstenotājus!

Inese Priede,
rojeniece

Avots: Talsu Vēstis
Datums: 20.10.2026

Kas palika starp pērn izdoto Mērsraga grāmatu rindām?

Evija Liparte

17. oktobrī Mērsraga bibliotēkā uz sarunu par grāmatās «Mērsrags. Ciemats, kam pie jūras mūžs» neizstāstīto aicināja to autore, bijusī Mērsraga TIC vadītāja Inga Hartika un bibliotēkas vadītāja Maira Petere. Gadu pēc grāmatu izdošanas lasītāji tika aicināti dalīties iespaidos, pārdomās, atmiņās un stāstos, kā arī atnest grāmatās nepublicētas fotogrāfijas par Mērsragu.

Inga Hartika katram atnākušajam pateicās par iesaistīšanos un lūdza pastāstīt, kas jauns uzzināts no Mērsraga grāmatām, kas licis aizdomāties un ar ko vēl varētu tās papildināt. Izrādījās, ka daži dalībnieki grāmatas vēl nav lasījuši, bet gaida uz tām rindā radu lokā. Mērsraga grāmatas ceļo pa pasauli: tās lasa ne vien Talsu un Tukuma novados vai Rīgā, bet arī tālbraucējs kapteinis jūrā pie Ķīnas krastiem. Bibliotēkas vadītāja Maira Petere aicināja negaidīt, bet nākt un izmantot bibliotēkā pieejamos grāmatu eksemplārus.

Vairāki lasītāji Mērsraga grāmatās atraduši ziņas par saviem radiniekiem un viņu fotogrāfijas. Vīriešiem interesējusi informācija par šeit būvētajiem buriniekiem, kam pirmajā grāmatā veltīta atsevišķa nodaļa. Dažas stāstu autores atzina: labi, ka viņu atmiņas fiksētas, jo tagad visu vairs neatceras. Inga uzsvēra, ka katrs vienu un to pašu atminas mazliet citādi. Maira ar prieku atcerējās sadarbību ar Ingu, veidojot grāmatu nodaļu par bibliotēku, un atzina, cik žēl, ka citas iestādes materiālu vākšanā bijušas mazāk atsaucīgas. Maira pauda cerību, ka būtu vērts veidot šo grāmatu turpinājumu.

Grāmatas saved kopā interesentus

Mērsraga grāmatu autore vēstīja par atgriezenisko saiti, kādu saņem: cilvēki sūta bildes, kurās viņi kopā šķirsta, apspriež šīs grāmatas. Rīgas Centrālās bibliotēkas galvenā bibliotekāre Evija Liparte atklāja, kā bibliotēkas krājumā esošās Mērsraga grāmatas ļāva iepazīties ar bijušo mērsradznieci Upīšu Aigu, kurai tagad ir cits uzvārds, tomēr Mērsrags joprojām tuvs, tāpēc arī Aiga vēlējusies izlasīt grāmatas par šo ciemu.

Bijusī mērsradzniece Līga Krikauska akcentēja: šodienas saruna liecina, ka Mērsraga grāmatas ir dzīvas, jo turpinām tajās iedziļināties, pētīt gan grāmatās aprakstītās, gan neietvertās tēmas. Līgas iecere ir projekts mērsradznieku lokālpatriotisma veicināšanai, piesaistot profesionālu dzimtu pētnieku. Līgu interesē arī lībiešu ietekme šejienes kultūrtelpā.

Jānis Krikauskis, kas pēta Krievragciema un Ķūļciema vēsturi, norādīja uz vēl neizmantotu avotu Mērsraga vēstures izzināšanai: 1920.–1940. gada pasu grāmatām, kas glabājas Rīgas arhīvā un ietver ziņas par vairāk nekā 1200 personām, lielākoties arī fotogrāfijas. Viņš rosināja iegūt to digitālās kopijas, lai informācija būtu pieejama vietējiem interesentiem.

Grāmatu «Mērsrags. Ciemats, kam pie jūras mūžs» autores Ingas Hartikas (no kreisās) aicinājumam parunāt par tajās iekļautiem un neiekļautiem atmiņu stāstiem, kā arī atnest grāmatās nepublicētas fotogrāfijas bija atsaukušies dažādu paaudžu esošie un bijušie mērsradznieki.

Autores foto

Vairāki klātesošie uzreiz izrādīja interesi uzzināt vairāk par saviem radiniekiem. Savukārt Ingas Hartikas abu Mērsraga grāmatu izveidei izmantotie materiāli ikvienam pieejami Rojas Jūras zvejniecības muzeja Kaltenes filiālē.

«Mērsrags, kas nav grāmatās, varbūt sākas tieši ar Tavu stāstu!» – bija rakstīts šī pasākuma afišā.

Atsaucoties aicinājumam, klātesošie bija atnesuši fotogrāfijas un dalījās gan pašu piedzīvotajā, gan no citiem dzirdētajā. Izskanēja arī atminas par Mērsraga kultūras dzīvi un pašdarbības kolektīviem, kam, kā atzina to dalībnieki, vienmēr bijusi nozīmīga vieta ciema dzīvē. Dziesmotajā revolūcijā Mērsraga dziedātājus pat nofilmējis leģendārais operators Juris Podnieks.

Ar nožēlu tika runāts par fotogrāfijām, kas nereti tiek sadedzinātas (piemēram, kad mājas paliek bez īpašniekiem vai tie mainās).

Tika pieminētas konkrētas personas. Tiem, kas mācījušies Mērsraga skolā padomju laikā, spilgtā atmiņā palicis ilggadējais direktors Kārlis Baumanis – vizuāli iespaidīgs, liela auguma cilvēks, kas saistoši pasniedzis vēsturi. Bijusī vēstures skolotāja Dace Rožkalne atzinās, ka profesionālo dzīves ceļu izvēlējusies, tieši K. Baumaņa paraugā iedvesmota.

Atklājās arī tēmas, kuras ļoti maz atspoguļotas Mērsraga grāmatās: lībiešu klātbūtne šajā teritorijā, sveštautiešu ierašanās un dzīve Mērsragā kā slēgtajā zonā padomju laikā, pāru mīlas un kopdzīves stāsti, atsevišķu dzimtu vēsture, pareizticība.

Grāmatu nekad nevar pabeigt, rezumēja mērsradznieks rakstnieks Guntars Ceravs. Nemitīgi nāk klāt jauni fakti, notikumi. Dienu pirms šīs tikšanās Mērsrags ieguva viedā ciema statusu. Arvien vēl atrodas cilvēki, kuri kaut ko ateceras par senākiem laikiem. Guntars atzinās, ka dzīve viņu vairākkārt spiedusi meklēt nepieciešamo informāciju un to viņš atradis tieši šajās grāmatās.

«Mērsrags ir vislabākā vieta pasaulē!» bilda Ēriks Fībigs. Citi klātesošie piekrita, atzistot, ka šo domu vajag popularizēt.

Visu pasākuma dalībnieku kopīgs viedoklis bija, ka Mērsraga stāsti vēl nebūt nav izstāstīti. Lai gan par Mērsragu jau izdotas grāmatas, visu nekad nav iespējams apzināt, aprakstīt un atklāt līdz galam. Ja vien cilvēkiem būtu interese dalīties savās atmiņās, pieredzē un dzirdētajos stāstos, tos vajadzētu turpināt apkopot un saglabāt nākamajām paaudzēm.■

Avots: Talsu Vēstis
Datums: 20.10.2026

No papīra teātra līdz izcilām amatiermākslas virsotnēm

Agrita Blumberga

Sarunu ciklā «mazpilSētas stāstnīca» Talsu Galvenajā bibliotēkā aizvadīta tikšanās ar dundadznieci, Dundagas teātra ilggadējo vadītāju, pasākumu režisori un runas pedagoģi Vairu Kamaru. Atklātā un sirsnīgā sarunā viņa dalījās atmiņās par bērnību, mammas pašaizliedzību, ceļu uz teātri un vairāk nekā pusgadsimtu, kas pavadīts Dundagā.

Lai gan Vairas Kamaras vārds un veikums nav atdalāmi no Dundagas, bērnības un jaunības gadus viņa aizvadījusi Jēkabpilī. «Es nekādā gadījumā nesēdētu šeit, šajā sarunā, ja pasaulē nebūtu brīnišķīga cilvēka – manas mammītes, kura mani, kad man bija divi gadi un divi mēneši, paņēma no bērnunama un izaudzināja. Par visu, ko es dzīvē esmu sasniegusi, par visu labo, kas manā dzīvē bijis, man jāpateicas viņai. Cik nu man izdevās uzzināt, esmu divu kriminālo cietumnieku bērns. Šos gēnus sevī esmu ļoti jutusi, sevišķi tīņu gados,» pievēršoties savai izcelsmei, atklāja režisore. Agrīnās bērnības atmiņas saglabājušās kā atsevišķi, atmiņā nofotografēti kadri. Viens no pirmajiem mirkļiem bijis Rīgas stacijā, kur krustmāte viņu turējusi klēpī, kamēr mamma uz brīdi aizgājusi. Kā vēlāk izrādījies, tā bijusi diena, kad mamma viņu vedusi mājās no bērnunama. «Krustmāte vēlāk stāstīja, ka es viņai klēpī sēdēju taisna kā pagalīte... Jau toreiz sapratu un zināju, ka tā ir mana mamma, un vaktēju, kur viņa palikusi,» atminas V. Kamara.

Režisore, skatuves runas pedagoģe Vaira Kamara uzskata, ka dzīve viņu ir ārkārtīgi svētījusi. Viņai līdzās vienmēr ir bijuši labi, gudri cilvēki, un labais ikvienā situācijā ir guvis virsroku. Autores foto

Tā paša brauciena laikā mamma viņai nopirkusi mīkstu gumijas pingvīnu. Mantiņas pīkstiena dēļ meitene no bailēm to nometusi zemē, bet vilciena pēkšņās bremzēšanas brīdī pati nokritusi starp koka sēdekļiem.

No izmisuma soļa atturējusi meitiņa

Režisore atzīst, ka savā ziņā viņai laimējās, pateicoties mammas smagajam liktenim. Viņai savulaik nepamatoti piemērots 58. pants par sakariem ar ārzemniekiem, kurus viņa pirmo reizi satikusi tikai nometnē. Tur viņa iepazinās ar Austrijas vācieti Kārli, kurš vēlāk septiņus gadus nodzīvoja Jēkabpilī. Tā kā Kārlis jau sākotnēji zināja, ka atgriezīsies dzimtenē, mamma, lai pēc viņa aizbraukšanas nepaliktu viena, izšķīrās par labu meitiņas paņemšanai no bērnunama. «Nākamais man spilgti ir iespiedies atmiņā,» piedzīvotajā dalījās V. Kamara.

Kārļa sūtītie apsveikumi un šokolāde radīja papildu sarežģījumus, tādēļ viņas mamma lūgusi saraksti pārtraukt. Sākotnēji viņa strādāja skolā par laboranti, vēlāk par fizkultūras skolotāju, bet sakaru dēļ ar ārzemnieku darbs skolā tika liegts. Šajā smagajā brīdī viņu no izmisuma soļa atturējusi atbildība pret paņemto meitiņu. Šim dzīves posmam sekoja desmit darba gadi bibliotēkā, kur viņa kļuvusi par iecienītu bibliotekāri. Hruščova atkušņa laikā atkal atļauts atgriezties darbā skolā un pabeigt augstskolas studijas neklātienē.

Literārās prasmes, pedagoģija un mīlestība pret teātri

Pusaudža gados V. Kamara bija izteikts dumpinieks, vienīgā joma, kas viņu interesēja, bija teātra spēlēšana. «Dzejoļus skaitu jau kopš bērnudārza dienām. Saglabājusies pat fotogrāfija, kur par uzstāšanos piecu gadu vecumā man dāvina pirmo grāmatiņu, – toreiz no galvas skaitīju Maršaka dzejoli «Mazgāmutis». Tāpat man bija papīra teātris ar eglītēm, cilvēciņiem un auklinu, ar ko griezt skatuvi. Teātris man nāk līdzi jau no bērna kājas. Mammai nebija, kur mani likt, tāpēc viņa ņēma mani līdzi uz izrādēm. Kad vēlāk aizgāju pa kultūras darbinieku ceļu, viņa teica: «Ja es būtu zinājusi, ka tu tik stulbu darbu izvēlēsies, es tevi uz teātriem nebūtu vedusi,»» smejoties atminas V. Kamara.

Skolas gados pedagogi jaunieti mudināja izvēlēties kādu no trim ceļiem – literatūru, teātri vai pedagoģiju. Mūža gaitā viņai izdevies apvienot visas trīs jomas, literārās prasmes palīdzējušas scenāriju rakstīšanā, pedagoģiskās – darbā ar cilvēkiem, savukārt mīlestība pret teātri bijusi klātesoša nepārtraukti. Pēc vidusskolas absolvēšanas Vaira studijas vēl neuzsāka, bet tā vietā atbrauca uz Dundagu. «Vecelus astoņus gadus biju gudra un uzskatīju, ka man nevajag mācīties,» ar pašironiju atceras V. Kamara. Darbs Talsos un sadarbība ar pieredzējušo teātra skolotāju Veisbergu pamazām ļāvusi apjaust, ka profesionālai izaugsmei nepieciešamas arī akadēmiskas zināšanas.

Profesionālais teātris nekad nav vilinājis

Lēmumu doties uz Talsu rajonu savulaik ietekmējusi iepazīšanās ar kādu kundzi Rīgas slimnīcā, kura Talsu pusi aprakstījusi kā īstu leiputriju. Divdesmit gadu vecumā, strādājot par teātra pulciņa vadītāju Jēkabpilī, V. Kamara devusies apciemot radiniekus Vandzenes pusē. Nākamajā rītā pēc ierašanās devusies uz izpildkomiteju, cerot pieteikties kultūras nama direktores amatam. Tur viņai ieteikts vispirms vērsties pie kultūras nodaļas vadītājas Skaidras Zvejnieces, lai iepazītos ar reālo darba vidi un prasībām. Tā aizsākās iepazīšanās ar nodaļas vadītāju Skaidru Zvejnieci, kā arī vēlāk ar Dundagas Kultūras nama direktori Bernāni, ar kuru kopā nostrādāti 20 gadi. Bernāne viņai iemācījusi darba tikumu, savukārt Skaidra Zvejniece – prasmi domāt. Šobrīd Dundagā aizvadīti jau vairāk nekā 50 gadi.

Pārdomājot Dundagas Kultūras namā aizvadītos 20 gadus, režisore tos bez vilcināšanās sauc par skaistāko laiku savā dzīvē. Šajā posmā viņas vadītais teātra kolektīvs sasniedza izcilas mākslinieciskās virsotnes. Līdztekus tradicionālajai teātra režijai V. Kamara pievērsusies arī teātra sportam un improvizācijas teātra pamatiem. Režijas pamatus un pirmo patieso aizraušanos V. Kamara guva jau vidusskolas gados. Viņu saistīja veids, kā režisors strādāja ar kolektīvu, kā arī pati atmosfēra – tas, ka cilvēki uz mēģinājumiem nāca ar patiesu vēlēšanos un aizrautību. Tieši šis amatiermākslas dzīvīgums bija iemesls, kāpēc viņu nekad nav vilinājis profesionālais teātris. Par spīti tam, ka dzīvē nācies saskarties arī ar skaudību, režisore uzskata, ka dzīve viņu ir ārkārtīgi svētījusi. Viņai līdzās vienmēr ir bijuši labi, gudri cilvēki, un labais ikvienā situācijā ir guvis virsroku.■

Avots: Talsu Vēstis
Datums: 16.10.2026

MANAS DOMAS

Ar lasīšanu daudziem arvien sarežģītāk

AGNESE LEIBURGA

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) publiskoja starptautiskā skolēnu novērtēšanas pētījuma PISA 2025 rezultātus. Pētījumā analizēta 91 pasaules izglītības sistēma. Latvijā pētījuma uzdevumus pildīja un aptaujās piedalījās gandrīz 7000 piecpadsmit gadus veci skolēni no 268 skolām. Viņi pildīja uzdevumus dabaszinātnēs, matemātikā, lasīšanā, kā arī risināja uzdevumus digitālajā vidē. Latvijai PISA 2025 rezultāti iezīmē skaidru turpmākās rīcības virzienu — agrāk identificēt skolēnus, kuriem rodas grūtības pamatprasmju apguvē, stiprināt lasītprasmi jau sākumskolā un nodrošināt mērķētu atbalstu skolēniem un pedagogiem.

Saskaņā ar OECD datiem, pēdējā dekādē pasaulē vērojama skolēnu snieguma samazināšanās visās disciplīnās. Salīdzinoši stabilu sniegumu 15 gadus veci skolēni OECD valstīs uzrādījuši dabaszinātnēs, no 2015. gada līdz 2025. gadam vidējais sniegums samazinājies par septiņiem punktiem, vienlaikus matemātikā tas nokrities par 22 punktiem. Visstraujākais kritums vērojams skolēnu lasītprasmē — par 28 punktiem. OECD dati liecina, ka 29% skolēnu (vidēji) nesasniedz minimālo prasmju līmeni ne dabaszinātnēs, ne matemātikā, ne lasīšanā.

Par šī pētījuma datiem, kuriem biju pavirši pārskrējusi pāri Izglītības un zinātnes ministrijas publikācijā, atcerējos pagājušajā nedēļā, kad mana astoņpadsmitgadniece, kura mācās Bulduru dārzkopības tehnikuma otrajā kursā, paziņoja, ka viņiem esot jālasa "Straumēni". Pirmkārt, aizdomājos, ka es taču arī "Straumēnus" mācījos kaut kad vidusskolā, otrkārt, pabrīnījos, kad viņa paziņoja, ka patīkot šī grāmata. Ne jau ka "Straumēniem" vajadzētu nepatikt, tomēr tā neķiet tāda literatūra, kas varētu piesaistīt mūsdienu jauniešu uzmanību. Tas lika arī atcerēties, kā pirms pāris gadiem, kad meitai bija jāabsolvē pamatskola, es viņām ar draudzeni sarīkoju mazus diktātiņus, lai pirms latviešu valodas eksāmena patrenētu likt komatus. Toreiz paķēru no plaukta pirmo grāmatu, no kuras palasīt kādu fragmentu. Tā izrādījās Noras Ikstenas "Jona". Toreiz sapratu, cik grūti meitas draudzenei ir ar teksta uztversanu. Nav jau arī tā, ka mana atvase būtu lielos apjomos lasījusi latviešu literatūru. Gluži otrādi, krietnu laiku ar viņu stīvējos par vēlmi lielākoties lasīt grāmatas angļu valodā. Beigās cīnai atmetu ar roku, izlēmu — labāk, lai lasa angliski, nekā nemaz. Dažreiz jau es arī vēl arvien uzburkšķu, kad nauda kārtējo reizi tiek izdota par kādu jaunu grāmatu, bet galu galā, ir taču daudz sliktākas lietas, par kurām jauns cilvēks var iztērēt naudu.

Pētījuma rezultātu un konteksta informācijas starptautisks salīdzinājums liecina, ka būtiska uzmanība ir jāpievērš lasītprasmes veicināšanai. IZM turpmākajā darbā fokusēsies uz četriem savstarpēji saistītiem virzieniem — agrīnu lasītprasmes/tekstpratības un citu pamatprasmju diagnostiku, lai grūtības identificētu jau sākumskolā, un atbalsts sekotu uzreiz. Tāpat ir būtisks mērķēts atbalsts skolēniem, kuri nesasniedz pamatprasmju līmeni, bet īpaša uzmanība ir jāvelta skolēniem ar nepietiekamu latviešu valodas prasmi. Protams, svarīga ir pedagogu metodiskā atbalsta stiprināšana.

Vienlaikus detalizētāki rīcības pasākumi tiks izstrādāti, analizējot PISA 2025 datus kopā ar PIRLS (Starptautiskais lasītprasmes novērtēšanas pētījums), TIMSS (Starptautiskais matemātikas un dabaszinātņu izglītības attīstības tendenču pētījums) un Latvijas izglītības kvalitātes monitoringa datiem. Šī pētījuma cikla uzmanības centrā ir dabaszinātnes. Tajās tika vērtēta jauniešu spēja kritiski izvērtēt zinātniskus pierādījumus, atpazīt uzticamus informācijas avotus un pieņemt lēmumus, balstoties uz zinātnes atziņām. PISA 2025 dabaszinātņu pārbaudījumā Latvijas 15 gadus veco skolēnu vidējais rezultāts ir 468 punkti, OECD vidējais rādītājs — 482 punkti.❑

Avots: Druva
Datums: 23.10.2026

Madonas novada bibliotēkas bibliomātam – gadiņš

INESE ELSIŅA

Latvijas publiskajās bibliotēkās darbojas apmēram 50 uzstādīti bibliomāti – pašapkalpošanās iekārtas grāmatu un citu izdevumu saņemšanai un nodošanai jebkurā diennaktī, jebkurā stundā.

Madonas novada bibliotēkas bibliomāts (grāmatu pakomāts) darbojas gadu un arī nodrošina grāmatu un citu iespieddarbu saņemšanu un nodošanu 24/7 režīmā.

Oktobrī varam svinēt šī pakalpojuma pirmo gadadienu, un, kā vēsta Madonas novada bibliotēkas speciālisti, vairāk nekā 300 grāmatu un periodisko izdevumu jau izsniegti un saņemti tieši bibliomātā.

Bibliomāts strādā šādi: cilvēks pasūta grāmatu e-katalogā, norāda, ka vēlas to izņemt bibliomātā, nevis saņemt bibliotēkā. Saņemot šo rezervāciju, bibliotekāre sagatavo konkrēto grāmatu, ieliek bibliomātā, un cilvēks saņem īsziņu ar kodu. Tad lasītājs dodas uz bibliomātu

Bibliomāts pie Madonas novada bibliotēkas nodrošina grāmatas pieejamību arī ārpus bibliotēkas darba laika. Foto — AGRIS VECKALNIŅŠ

jebkurā diennakts stundā, sev ērtā laikā, ievada kodu un saņem savu grāmatu. Komunikācija par vēlamo grāmatu var notikt arī ar e-pasta vai telefona zvana starpniecību.

Grāmatas nodošana ir vēl vienkāršāka — tā jāieslidina tādā kā pastkastē, kas ir daļa no bibliomāta, un tas arī viss. Bibliotekāre to nākamajā rītā no pastkastes izņem un reģistrē, ka grāmata ir atdota.

Interesanti, ka sākumā šo ierīci dēvēja par grāmatu pakomātu, vēlāk par viedo grāmatu skapi, bet tad kādu brīdi par grāmatomātu. Nosaukumu "bibliomāts" 2022. gadā ierosināja Valmieras bibliotekāres, un tā tas iegājies.

Galvenais, ka bibliomāts lasītājiem ir uzlabojis bibliotēkas pakalpojumu pieejamību. Nereti cilvēks vēlas lasīt, bet nepaspēj apmeklēt bibliotēku tās darba laikā. Ar bibliomāta starpniecību tagad grāmatas var saņemt gan darba dienu vakaros, gan agri no rītiem, gan pat naktīs vai brīvdienās.

Vēl viena pozitīva tendence ir tā, ka lasītāji, kuri bibliotēkā ir ilgstošie parādnieki, ar bibliomāta starpniecību var nodot grāmatas ļoti vienkāršā veidā, tā teikt, neskatoties bibliotekāram acīs. Novērojumi rāda, ka līdz ar to samazinās grāmatu skaits, kas nav pieejamas plauktos, jo atrodas pie kāda mājās.

Par godu pirmajai jubilejai ikviens bibliomāta lietotājs Madonā varēja pārbaudīt savu vērīgumu un piedalīties īpašā jubilejas aktivitātē "1 gads Madonas novada bibliotēkas bibliomātam". 10 jautājumi – 10 dāvanas. Šobrīd visas dāvaniņas jau ir izņemtas un aktivitāte ir izspēlēta.

Avots: Stars
Datums: 20.10.2026

Lasītājiem būs jaunas grāmatas

Smiltenes bibliotēka saņēmusi 39 jaunas grāmatas, kas lasītājiem būs pieejamas no piektdienas, 23. oktobra, informē Līga Seržante-Jaunzema, Smiltenes novada bibliotēkas vecākā bibliotekāre.

Romantisku stāstu cienītājiem viņa iesaka, piemēram, Sanitas Strautnieces romānu "Sirds miglājs", kurā ir sirdssāpes, pagātnes noslēpumi, garas pastaigas jūras krastā, krītošas zvaigznes un pāri visam – mīlestība, kas spēj gan ievainot, gan dziedēt.

Detektīvstāstu cienītājus varētu uzrunāt zviedru rakstnieces Annas Jansones spriedzes pilnais romāns "Lai mūžība piedod". Sižetā pagātnes noslēpumi savijas ar mūsdienu izmeklēšanu, liekot atklāt sen apslēptu patiesību un dzimtas noslēpumus.

Jaunumu plauktā sev piemērotas grāmatas varēs atrast arī tie lasītāji, kurus saista spilgtas personības, neparasti dzīvesstāsti un aizraujoši likteņa pavērsieni.

Piemēram, Lolitas Vambutes un Daigas Mazvērsītes grāmata "Viņa skan" ir biogrāfisks izdevums par leģendāro latviešu estrādes dziedātāju un komponisti Lolitu Vambuti, kas ļauj ielūkoties mākslinieces dzīvē un radošajā pasaulē.

Ozija Osborna memuāri "Beigu rituāli" ir atklāts, drosmīgs un dzīvi apliecinošs stāsts par leģendāro rokmūziķi. Grāmata kalpo kā emocionāls punkts Ozija Osborna (1948–2025) mūžam, parādot, kāpēc viņš no "metāla krusttēva" un ekscentriska "tumsas prinča" kļuva par visas Lielbritānijas nacionālo vērtību un kultūras ikonu.

Marka Dž. Saifera grāmata "Burvis. Nikola Tesla, viņa dzīve un laiks. Ģēnija biogrāfija" ļauj tuvāk iepazīt izcilo izgudrotāju Nikolu Teslu, viņa dzīves ceļu un idejas, kas mainīja pasauli.

Jaunumi ir arī Smiltenes bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā, kas šomēnes saņēmusi 31 jaunu grāmatu.

Vecākā bibliotekāre Sanita Lārmane iesaka, piemēram, Andas Zīsbergas "Babetas sapņu spārnus", kas ir pirmā oriģinālgrāmata latviešu valodā bērniem par dejas un baleta pasauli. Silvijas Sanžas "Lielā profesiju grāmata. Kad izaugšu, es kļūšu par..." iepazīstina bērnus ar vairāk nekā 300 profesijām. Savukārt "Gads dabas stāstos" ir krāšņa grāmata, kas atklāj, kā daba mainās visa gada garumā, ik mēnesi.

— Sandra Pētersone

Avots: Ziemeļlatvija
Datums: 20.10.2026

◆IEPZĪT VALODAS UN KULTŪRU. Cēsu Centrālajā bibliotēkā apskatāma ceļojošās izstādes "Ceļo valodu pasaulē!" jaunākā grāmatu kolekcija. Tā Latvijā apskatāma pirmo reizi. Izstādes uzmanības centrā ir slaveni laupītāji un piedzīvojumu meklētāji no bērnu literatūras pasaules: Robins Huds, Ronja, Rumcajs un Hocenplocs. Viņu stāsti vairākās Eiropas valodās aicina iepazīt valodu daudzveidību un atklāt varoņus dažādu valstu grāmatās. Izstādi veidojis Eiropas Komisijas Tulkošanas ģenerāldirektorāts, lai rosinātu interesi par Eiropas valodām, lasīšanu un dažādu valstu kultūru.

Avots: Druva
Datums: 20.10.2026

GADA KULTŪRAI

Trimdinieku sasaukšanās

LU bibliotēkā aplūkojama Friča Forstmaņa fotogrāfiju izstāde par Zviedrijas latviešu dzīvi trimdā

Latvijas Universitātes (LU) bibliotēkas Misiņa bibliotēkā apskatāma fotoizstāde "Trimdinieku sasaukšanās", kas iepazīstina ar fotografa, grāmatsējēja, žurnālista, tulkotāja un redaktora Friča Forstmaņa radošo mantojumu un Zviedrijas latviešu dzīvi trimdā.

Otra pasaules kaŗa noslēgumā tūkstošiem latviešu bija spiesti pamest dzimteni. Trimda viņiem nozīmēja ne tikai aizbraukšanu no Latvijas, bet arī dzīvi starp zaudēto un cerību uz atgriešanos, starp nepieciešamību iesakņoties jaunā vidē un centieniem saglabāt valodu, kultūru un piederību latviešu kopienai. Šajā procesā nozīmīga loma bija ne tikai rakstītajam vārdam, bet arī fotografijai, kas ļāva iemūžināt latviešu ikdienu jaunajās mītnes zemēs un atspoguļot trimdas sabiedrības darbu Latvijas un tās tautas labā.

Viens no neatlaidīgākajiem latviešu dzīves fotodokumentētājiem trimdā bija Fricis Forstmanis, kuŗu mēdz dēvēt par vīru ar trim vārdiem. Kā Fricis Forstmanis viņš bija fotografs, grāmatsējējs, žurnālists, tulkotājs un redaktors. Izmantojot mātes pirmslaulības uzvārdu, ar vārdu Fricis Dziesma viņš rakstīja dzeju literārajā latviešu valodā, savukārt kā Alant Vils publicēja dzeju un humoristiskus tekstus ventiņu mēlē. Šie trīs vārdi atklāj trīs Forstmaņa radošās pasaules, kas savstarpēji mijiedarbojās.

Fotografs Fricis Forstmanis.

Ar fotografiju Forstmanis aizrāvās jau jaunībā, bet Zviedrijā tā kļuva par neatņemamu viņa dzīves daļu. Viņa fotografijas regulāri publicēja zviedru laikraksti, un viņš ieguva arī sporta fotografa licenci. Forstmanis ar fotokameru dokumentēja apkārt notiekošo, īpašu uzmanību pievēršot Zviedrijas latviešu kopienas dzīvei. Viņa fotografijas atklāj trimdas cilvēkus, vidi, sabiedriskās norises un ikdienas mirkļus, kas citādi būtu saglabājušies vien rakstītajās liecībās un laikabiedru atmiņās.

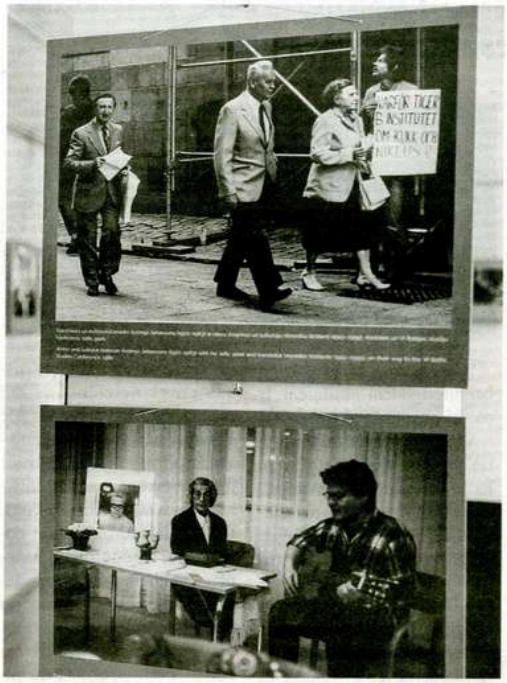

No Friča Forstmaņa fotografijām raugās daudzi ievērojami cilvēki. Visi foto no izstādes.

2021. gadā Misiņa bibliotēka saņēma nozīmīgu dāvinājumu – daļu Friča Forstmaņa foto negātīvu archīva. Ar Andreja Eglīša Latviešu nacionālā fonda (Stokholma) valdes pārstāves Māras Strautmanes starpniecību šo dāvinājumu bibliotēkai nodeva Tālivaldis Forstmanis un Livija Eliasone.

No Forstmaņa fotografijām uz skatītāju raugās Jānis Jaunsudrabiņš, Zenta Mauriņa, Kārlis Ieviņš, Veronika Strēlerte, Mārtiņš Zīverts un citi latviešu kultūras darbinieki. LU bibliotēkas Misiņa bibliotēkas krājumā glabājas šo autoru sarakstītie darbi, manuskripti, rokraksti un vēstules. Tādējādi fotografijas veido simbolisku atgriešanos – tās ļauj ieraudzīt cilvēkus un viņu pasauli svešumā, papildinot bibliotēkas krājumā saglabātās rakstītās liecības.

Izstādes nosaukums "Trimdinieku sasaukšanās" aizgūts no Friča Dziesmas dzejoļa "Trimdinieku sasaukšanās", kuŗā izskan cerība reiz atkal satikties un doties ceļā uz Latviju.

Izstāde "Trimdinieku sasaukšanās" apskatāma līdz 2027. gada 15. martam LU bibliotēkā, Rūpniecības ielā 10, 2. stāva zālē darba dienās no plkst. 10.00 līdz 18.00. Ieeja – bez maksas.

Latvijas Universitāte

Fricis Dziesma

Sūna, akmens, koks

Aizvien tālāk no manis
kāpjas cilvēku loks,
Kailā skrajumā paliek
sūna, akmens un koks.

Lieku galvu uz akmens,
sūnā iegulstas plecs,
koks man paloka zaru
it kā vientulis vecs.

Vai šo atvadu mirkli
sargāt ilgi un kam?
Riet debesis manu
augstu vizuļojam.

Biezē vakara ēnas,
rasas miglums līst,
kalna kāpumam pāri
blāvi zvaigznāji svīst.

Aizskrein pēdējie putni,
slēdzas klusuma loks.
Tumsā paliek ar mani
sūna, akmens un koks.

Avots: Latvija Amerikā
Datums: 10.10.2026

Valkas novada Centrālajā bibliotēkā būs apskatāma Everitas Timmas personālizstāde "Pelēkā inteliģence"

Rīt, 21. oktobrī, pulksten 15 Valkas novada Centrālajā bibliotēkā notiks mākslinieces, Naukšēnu iedzīvotājas Everitas Timmas personālizstādes "Pelēkā inteliģence" atklāšana un tikšanās ar pašu mākslinieci. Izstāde bibliotēkā būs apskatāma līdz 29. novembrim.

Novada Centrālajā bibliotēkā skatāmi 20 grafikas darbi, kas tapuši četru mēnešu laikā. Tie veidoti ar ogli no krāsniņas, izmantojot balto krītu un matu laku. Māksliniece iedvesmu guvusi dabā un lauku vidē.

E. Timma dzimusi Rīgā, taču bērnību līdz skolas vecumam pavadījusi laukos Aucē. Siltās atmiņas par lauku vidi joprojām ir nozīmīgs iedvesmas avots viņas radošajā darbībā. Zīmēšana aizrauj jau kopš bērnības. Skolas laikā viņa apmeklēja zīmēšanas pulciņu Rīgā un piedalījās "Rozentāļos" rīkotajās skolēnu zīmējumu izstādēs. Pēc 8. klases māksliniece mācījās Rīgas Amatniecības vidusskolā, apgūstot daiļkrāsotājas jeb mākslinieces noformētājas profesiju. Viņas radošajā pieredzē ir arī sienu gleznojumi Rīgas 84. vidusskolā pēc M. Stārastes motiviem. Jau 21 gadu mākslinieces dzīvesvieta ir Valmieras novads, Naukšēni.

— Inga Karpova

Avots: Ziemeļlatvija
Datums: 20.10.2026

Aicina piedalīties erudīcijas spēlē

Atzīmējot mūsu ievērojamā novadnieka – rakstnieka, dzejnieka un politiķa – Jāņa Akuratera 150. dzimšanas dienu, Jēkabpils novada Galvenā bibliotēka aicina novada iedzīvotājus, skolēnu un ģimeņu komandas pārbaudīt zināšanas aizraujošā erudīcijas spēlē. Tā notiks **6. novembrī pulksten 15.00 Jēkabpils tautas namā.** Komandā jābūt līdz pieciem cilvēkiem, dalībnieku sastāvs – bez vecuma ierobežojuma.

Komanda jāpiesaka līdz 30. oktobrim pa tālruni 26441992 vai e-pastu: *galvena.biblioteka@edu.jekabpils.lv*.

Uzvarētājus gaida balva – iespēja doties bibliotēkas organizētā ekskursijā uz Jāņa Akuratera muzeju Rīgā.

Jēkabpils novada Galvenā bibliotēka 2026. gadā īsteno Jānim Akuratera veltītu pasākumu ciklu. Akuraters dzimis Ābeļu pagastā, dzīvojis un mācījies Biržos, vēlāk mācības turpinājis Jēkabmiesta (Jēkabpils) pilsētas skolā. Erudīcijas spēle ir viena no šī jubilejas gada centrālajām aktivitātēm.

Pārbaudi savas zināšanas, saliedē komandu un kļūsti par Akuratera eksperu! Tiekamies spēlē!

JĒKABPILS NOVADA GALVENĀ BIBLIOTĒKA

Avots: Brīvā Daugava
Datums: 20.10.2026

Grāmata par Gliku un Bībeli

14. oktobrī Madonas novada bibliotēkā aizvadīta tikšanās ar grāmatas "Ernsts Gliks un latviešu Bībele" autoru, mācītāju Andri Pešeli.

Grāmata veltīta pirmā pilnā Bībeles tulkojuma autoram latviešu valodā – vācu izcelsmes luterāņu mācītājam un teologam Ernstam Glikam (1654–1705).

Ernsts Gliks ir viena no nozīmīgākajām personībām Latvijas kultūras un garīgās vēstures kontekstā. Viņa veiktais Bībeles tulkojums latviešu valodā ir nozīmīgs ne tikai reliģijas, bet arī latviešu rakstu valodas un kultūras attīstības vēstures liecinieks.

Avots: Stars
Datums: 20.10.2026

TIKŠANĀS AR RIKARDU MESNERI

AMINORI grāmatnīcā Krišjāņa Valdemāra ielā 69 27. oktobrī plkst. 18 notiks rakstnieces Rikardas Mesneres romāna *Kur dzīvo vārds* (2025) latviešu valodas tulkojuma atvēršanas pasākums. Par romāna tapšanu, dzimtas vēstures izpēti un tās pārtapšanu literatūrā ar autori sarunāsies Latvijas Nacionālās bibliotēkas pētniecības vadītājs un vadošais pētnieks Pauls Daija un literāts Ilmārs Šlāpins. «Caur savas dzimtas stāstu autore neuzbāzīgi iezīmē varas un skudriņas izmēra cilvēka attiecības, kādas tās veidojas uz nežēlīgās vēstures fona. Apbrīnojami, ka tieši caur šķietamiem nenotikumiem un it kā mazsvarīgām detaļām autore atgādina, ka mūsos visos dzīvo un nospiedumus ir atstājušas vairākas paaudzes,» romānu vērtē rakstniece Ilze Jansone. No vācu valodas tulkojusi Anita Muitiniece. Laikraksts *Die Zeit* to ir iekļāvis gada 100 labāko vācu valodā iznākušo grāmatu izlasē.

Avots: Diena
Datums: 20.10.2026